

GRAFIKAI SZEMLE

SAKFOLOYIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

Megjelen minden hó 20-án.

Szerkesztőség:
Budapest, V., Hold-utca 7.

Kiadóhivatal:
Budapest, V., Hold-utca 7.

Könyvnyomdák és betűöntődék a magyar korona országainak területén.

(Az időközben előforduló változások szíves bejelentését kérjük.)

BUDAPESTEN.

KÖNYVNYOMDÁK:	Pallas, irodalmi és nyomdai részvénytársaság, Kecskeméti-utca 6.	A Pesti Lloyd-Társulat Könyvnyomdája, Dorotya-utca 14.	Klauber és Singer Ó-utca 5.	Zeisler M., István-tér 17.
I. KERÜLET (VÁR).	Pardavy József, Lipót-utca 6.	Pollák M. Miksa, Nagykorona-utca 12.	Krómer Alajos, Gyár-utca 20.	VIII. KER. (JÓZSEFVÁROS).
Magyar kir. Államnyomda, Nándor-tér 1.	Poldini Ede és Társa, Ferencz József-rakpart 17.	Preszburg Frigyes, Arany János-utca 21.	Kunossy Vilmos és Fia, Teréz-körút 38.	»Budapesti Hírlap« nyomdája, Rökk Szilárd-utca 4.
Egyetemi nyomda, Iskola-tér 3.	Süsz Dávid, Háltér 5.	Quittner József, Váci-körút 18.	Löbl Dávid, Andrássy-út 19. és Szerecsen-utca 24.	Fritz Ármin, József-körút 5.
Szent Gellért-nyomda, Döbrentey-utca 18.	Ullmann József, Régi posta-utca 4.	Schlenker és Kovács, Akadémia-utca 7.	Mahrer Testvérek, Szerecsen-utca (államv. nyugdíjint. palotája).	»Magyar Nyomda«, József-körút 47.
II. KERÜLET (VIZIVÁROS)	Várnai Fülöp, Régi posta-utca 3.	Schlesinger és Kleinberger Bálvány-utca 18.	Markovits és Garai, Lázár-utca 13.	Józsefvárosi könyvny. (Tulajd.: Maurer Adolf), József-körút 60.
Bagó M. és Fia, Ponty-utca 4.	Wodianer F. és Fiai, Sarkantyús-utca 3.	Toldi-Könyvnyomda, (Schwarz Sámuel) Gyapju-u. 6. sz.	Özv. Borúth Elemérné Mozsár-utca 8.	Rózsa Kálmán és neje, Szentkirályi-utca 30.
Heisler Jaroslav, Várkert-rakpart 1.	V. KER. (LIPÓTVÁROS).	Vayda és Hamburger, Nádor-utca 19.	Nagel István, Nagymező-utca 40.	Weissenberg Ármin, Eszterházy-utca 18.
Müller K. (Münster K.), Albrecht-út 5.	Adler és Társa, Bálvány-utca 2.	Weissmann (sz. Laszk) E., Nádor-utca 18.	Munk Lajos, Király-utca 58.	IX. KER. (FERENCZVÁROS).
Weisz Testvérek, Pala-utca 5.	Bendiner A., Arany János-utca 18.	VI. KER. (TERÉZVÁROS).	Neumayer Ede, Szerecsen-utca 35.	Bartalits Imre, Üllői-út.
Wacker F., Lánchíd-utca 17.	Czettel és Deutsch, Bálvány-utca 12.	Augenfeld Miksa, Dalnok-utca 3.	Pitzger Izidor, Kazinczy-utca 35.	Engelmann Mór, Lónyay-utca 7.
III. KERÜLET (Ó-BUDA).	Gansel Zsigmond	Budapesti könyvnyomda- és kiadó-szövetkezet, Kemnitzer-utca 6.	Posner K. Lajos és Fia, Csengery-utca 31.	»Hazánk« nyomda-részvénytársaság, Üllői-út 25.
Wimmer Márton, Serfőző-utca 10.	»Minerva«-nyomdája, Sas-utca 19.	Bielitz és Waldner, Király-utca 6.	Pollacsek Mór, VI., Váci-körút 5.	Wodianer Soma, Üllői-út 23.
IV. KERÜLET (BELVÁROS).	Hornvánszky Viktor, Arany János-utca 1.	Brózsa Ottó, Váci-körút 17.	Rigler József Ede, Rózsa-utca 55.	X. KER. (KÖBÁNYA).
Anglo-Nyomda (Kohn T.), Gránátos-utca 20.	Hungaria Könyvnyomda és kiadó-üzlet, Váci-körút 34.	»Corvina«-nyomda Révay-utca 14.	VII. KER. (ERZSÉBETVÁROS)	Első köbányai könyvny. Jászberényi-út 1.
Athenaeum, irod. és nyomdai részv.-társaság, Ferenczlek-tere 3.	Kálmán M. és Társa, Nagykorona-utca 5.	Fővárosi könyvnyomda-, vonalozó- és könyvkötő-részvény-társas., Podmaniczky-utca 37.	Deutsch József, Károly-körút 7.	BETŰÖNTÖDÉK:
Buschmann Ferencz, Koronaherczeg-utca 8.	Kanitz C. és Fiai, Vadász-utca 26.	Fink Béla, Szerecsen-utca 17.	Eckstein és Neufeld Erzsébet-körút 29.	Államnyomda, I. vár, Nándor-tér 1.
Franklin-Társulat, magy. irod. int. és könyvny., Egyetem-utca 4.	Kertész József, Mária Valéria-utca 11.	Goldstein Albert, Szerecsen-utca 7.	Garai Mór, Károly-körút 3.	Athenaeum, IV., Ferenczlek-tere 3.
Goszler Gyula, Aranykéz-utca 1.	Kollmann Fülöp, Arany János-utca 34.	Gutenberg-Nyomda, Gyár-utca 31.	Heimlich és Handler, Király-utca 49.	Első Magyar Betűöntőde Részvénytársaság, VI., Dessewffy-utca 32.
Hedvig S., Károly-körút 22.	Légrády Testvérek, Nádor-utca 7.	Herrman Ignác, Laudon-utca 10.	Hunnia-Könyvnyomda. (Tulajdonos: Münz M.) Rombach-utca 1.	Egyetemi nyomda, I. vár, iskola-tér 3.
Hunyadi Mátyás, irod. és könyvnyomda-intézet. Zöldfa-utca 43.	Löw Ede, Váci-körút 80.	»Kosmos« műintézet, kö- és könyvnyomda r.-t. Aradi-utca 8.	Löbl Mór, Király-utca 13.	Fischer és Mika, VII., Király-utca 83.
Nagy Sándor, Papnövelde-utca 8.	Löwy és Fischer, Nádor-utca 17.		Löblovitz Zsigmond, Csömöri-út 54.	Franklin-Társulat, könyvnyomda r.-t., IV., Egyetem-utca 4.
Neuwald Illés, Gránátos-utca 8.	Márkus Samu, Gyapju-utca 6.		Propper Leó, Erzsébet-körút 22.	Pallas, IV., Kecskeméti-utca 6.
Országgyűlési Értesítő Nyomdája, Gránátos-utca 1.	Pesti Könyvnyomda-Részvénytársaság, Hold-utca 7.			Pesti Könyvnyomda-Részvénytársaság, V., Hold-utca 7.

Előfizetési ár: egész évre 2 frt = 4 kor., félévre 1 frt = 2 kor.

KÖNYVNYOMDÁK A VIDÉKEN.

<p>Ada. Berger Adolf.</p> <p>Alsó-Kubin. Schneider Dezső.</p> <p>Alsó-Lendva. Bozzay P.</p> <p>Apatin. Szavadill József.</p> <p>Arad. Aradi nyomda részvénytársaság. Bloch H. Gyulai István. Lengyel és Stein. Muskát Miksa. Román gör. kel. egyházmegye nyomdája. Réthy Lipót és Fla. I. aradi amerikai gyors-sajtónyomda.</p> <p>Abrudbánya. Policzter Zs.</p> <p>Aranyos-Maróth. Részvénytársaság. (Felszámolás alatt.)</p> <p>Baja. Kullár Antal és Fia. Nánay Lajos. Streintz Gyula.</p> <p>Balassa-Gyarmat. Halyák István. Özv. Kék Lászlónc.</p> <p>Balázsfalva. Gör. k. püspöki nyomda.</p> <p>Bártfa. Blayer M.</p> <p>Battonya. Hungária-nyomda, tulajd.: Gaál Vilmos.</p> <p>Békés. Povazsaj Testvérek.</p> <p>Békés-Csaba. »Corvináé ny. (Szihelszky József). Lepage Lajos. Povazsaj Sándor és Guszt.</p> <p>Belényes. Süssmann Lázár.</p> <p>Beszterce. Botschar T. Orendi Károly.</p> <p>Beregszász. Farkas Kálmán »Haladásé könyvnyomda, tulajd.: Juhász Piroska.</p> <p>Besztercebánya. Machold F. Singer Jakab.</p> <p>Bicske. Lederer Hermann.</p> <p>Bonyhád. Raubitschek Izor.</p> <p>Brassó. Gött János és Fia. Muresianu Aurél. Alexi Theochár. »Köznevelődéé nyomda.</p> <p>Breznóbánya. Kreislér J.</p> <p>Buziás. Ullmann F.</p> <p>Csákovna. Chudy Testvérek.</p> <p>Csáktornya. Fischel Fülöp.</p> <p>Csiksomlyó. Ferenczrendi nyomda.</p> <p>Csikszereda. Györgyjakab Márton.</p> <p>Csongrád. Schwarz Sándor. »Tiszavidékeé nyomdája, tulajd.: Silber Jánosné.</p>	<p>Csorna. Neumann Samu.</p> <p>Czegléd. Piros J. és Társa. Sebők Béla.</p> <p>Debreczen. »Csokonaié nyomda- és kiadó-részvénytársaság. »Debreczeni Ellenőre ny. »Debreczeneé nyomda. Ifj. Gyürky Sándor. Kutasi Imre. László Alberl. Varosi nyomda.</p> <p>Deés. Demeter és Kiss. Rosenstein Mayer.</p> <p>Detta. Heldenwanger József.</p> <p>Déva. Hirsch Adolf. Kroll és Társa.</p> <p>Deveceser. Rosenberg Zsigmond.</p> <p>Ditró. Ditró és Szárhegy községek nyomdája.</p> <p>Dombóvár. Első dombóvári könyvnyomda és papírszergyar.</p> <p>Dunaföldvár. Schwarz Manó.</p> <p>Duna-Szerdahely. Goldstein Józsuá. Adler Netli.</p> <p>Eger. Érseki lyc. nyomda. Egri könyvnyomda-részvénytársaság. Kohn Dávid.</p> <p>Eperjes. Pannonia-nyomda, tulajd.: Hedry Bertalan és Stehr D. Kosch Árpád.</p> <p>Érsékujvár. Winter Zsigmond.</p> <p>Erzsébetváros. Kotzauer D.</p> <p>Esztergom. Ruzárovits Gusztáv. Gerenday József »Hunniaé-nyomdája. Laiszky János. Tábor Adolf.</p> <p>Fehértemplom. Wunder J.</p> <p>Felső-Eőr. Schodisch Lajos.</p> <p>Fertő-Nezsider. Horváth B.</p> <p>Fiume. Battara P. Chiuzre & Co. Jerouscheg G. Karletzky Ferencz. Stabilimento Tipo-litografico Fiumano.</p> <p>Fogaras. Thierfeld Lipót.</p> <p>Galánta. Első galántai könyvnyomda és papírraktár.</p> <p>Galgóc. Sternér Adolf. Seidl Jakab.</p> <p>Gyergyó-Szt-Miklós. Szabó testvérek.</p> <p>Gyoma. Kner Izidor.</p> <p>Gyöngyös. Braun Bertalan. Herzog Á. E. Kohn L. Kohn Mór.</p> <p>Győr. Fischer István és F. utóda: Nitsmann József. Surányi János. Polgár Bertalan.</p>	<p>»Pannoniaé könyvnyomd. (tulajd. Haar és Raab)</p> <p>Győr-Sziget. Gross G. és társa.</p> <p>Gyula. Dobay János. Kohn Adolf.</p> <p>Gyulafehérvár. Püspöki lyc. nyomda. Voltz H.</p> <p>Hajdu-Szoboszló. Plón Gyula.</p> <p>Hajdu-Büszörmény. Muntyán József.</p> <p>Hallas. Präger Ferencz.</p> <p>Hátszeg. Stern Mór.</p> <p>Hódmező-Vásárhely. »Hungariaé nyomda. Kanizser G. Lévai Fülöp.</p> <p>Holics. Hotascha J.</p> <p>Huszt. Mermelstein Fülöp.</p> <p>Igló. Schmidt József.</p> <p>Ipolság. Neumann Jakab.</p> <p>Jászberény. Brünauer Adolf. Hay Géza.</p> <p>Kabold. Deutsch Mózes.</p> <p>Kalocsa. Werner Ferencz. Malatin Antal.</p> <p>Kaposvár. Hagelmann Károly. Jancovics Gyuláné. Kéthelyi Miksa. Magyar János.</p> <p>Kapuvár. Buxbaum József. Fieler Hermann.</p> <p>Karánsebes. Orchoja Antal. Karánsebesi gör. kel. rom. egyházmegye nyomdája.</p> <p>Karczag. Szódi Miksa.</p> <p>Kassa. Özv. Lippóczy Józsefné. Bernovics Gusztáv. Ries Lajos. Werfer Károly.</p> <p>Kecskemét. Sziládi László. Tóth László. »Pannoniaé nyomda.</p> <p>Késmárk. Kling János. Sauter Pál.</p> <p>Keszthely. Nádai Ignác. Farkas János.</p> <p>Király-Helmece. Klein József.</p> <p>Kis-Czell. Menyhárt Julia.</p> <p>Kézdi-Vásárhely. Ifj. Jancsó Mózes. Szabó A.</p> <p>Kis-Kún-Félegyháza. Renezay József.</p> <p>Kis-Marton. Dick Ede.</p> <p>Kis-Várda. Berger Ignác.</p>	<p>Kolozsvár. Gombos es Sztupjár. »Ellenzékeé nyomdája. Gámán János Örökösei. Horváth Geza. »Köznevelődésé nyomda. Lehmann V. Sándor. »Magyar Polgáreé nyomd. Polcz Albert. Stratzinger G.</p> <p>Komarom. Ziegler Károly. Özv. Krausz Ignáczné. »Petőfié-nyomda. Spitzer Sándor.</p> <p>Körmend. Részvénytársaság. Körmöczbánya. Joerges A. Özv. és fia. Közseg. Feigl Frigyes. Feigl Gyula.</p> <p>Kula. Berkovics Márkus. Kún-Szt-Márton. Sima F. főlkja.</p> <p>Kún-Szt-Miklós. Bors Károly. Léva. Nyitrai és Társa.</p> <p>Lippa. Povazsaj Sándor. Zách József.</p> <p>Liptó-Szt-Miklós. Steier Izidor.</p> <p>Löcse. Reisz M. József. Werthmüller J. és Fia.</p> <p>Losoncz. »Kármáné részvénytárs. Roth Simon.</p> <p>Lugos. Traunfellner Károly. Wenczelly J. és Fia. Weisz Hermann.</p> <p>Magyar-Óvár. Czéh Lajos.</p> <p>Makó. Gaál László. Neumann József.</p> <p>Malaczká. Wiesner Alfréd.</p> <p>Margitta. Klein Lipót.</p> <p>Mármaros-Sziget. Mayer és Berger. Blumenfeld és Dávid. Részvénytársaság. Viski Balás Lajos. Wider Mendel.</p> <p>Maros-Vásárhely. Adi Árpád. Ev. ref. collegium nyomda. Grün Vilmos gyors-sajtónyomdája. Székely nyomdai részvénytársaság.</p> <p>Mátészalka. Weisz Zsigmond.</p> <p>Medgyes. Reissenberger G. A.</p> <p>Mezőtúr. Gyikó Károly.</p> <p>Mindszent. Goldstein Mór.</p> <p>Miskolcz. Forster Rezső. Wesselényi G.-né. Stamberger Bernát.</p> <p>Módos. Staits György.</p> <p>Mohács. Blandl János.</p> <p>Mokrin. Hegedűs Ferencz.</p> <p>Moór. Márián György.</p>	<p>Munkács. Özv. Blayer Pinkászné és fia Farkas Kálmán. »Munkácsé könyvnyomdája, könyv- és papírkereskedése: Kozma és Grünstein.</p> <p>Muraszombat. Grünbaum Márk.</p> <p>Nagy-Atád. Günsberger Antal.</p> <p>Nagy-Bánya. Molnár Mihály. Keresztes Ferencz »Haladásé nyomdája.</p> <p>Nagy-Becskerek. Grcsits I. Pleitcz Fer. Pál Utóda (dr. Brajter L. és Mayer R.). Scheinberger Ignác.</p> <p>Nagy-Bittse. Spiegel Samu.</p> <p>Nagy-Enyed. Wokál Janos.</p> <p>Nagy-Kanizsa. Fischel Fülöp. Singer Lipót. Wajdics József. Weiss L. és F.</p> <p>Nagy-Károly. Ifj. Róth Károly. Sarkady Nagy Zsigmond és Társa. Turóczy Zsigmond.</p> <p>Nagy-Kikinda. Jokly L. Milenkovits István. Radák János.</p> <p>Nagy-Körös. Ottinger Ede.</p> <p>Nagy-Mihály. Landesmann B.</p> <p>Nagy-Röcze. Künstler Soma.</p> <p>Nagy-Szaibonta. Reich Jakab. Adler Jakab.</p> <p>Nagy-Szeben. Krafft C. Vilmos. Drotleff József. Institut tipografic. Reissenberger Adolf. Román püspöki könyvny.</p> <p>Nagy-Szt.-Miklós. König Salamon. Wiener Nánán.</p> <p>Nagy-Szöllős. Schwartz Béla.</p> <p>Nagy-Szombat. Goldmann Miksa. Horovitz Adolf. Winter Zsigm. Özvegye.</p> <p>Nagy-Tapolcsány. Piatzko Gy.</p> <p>Nagy-Várad. Berger Sámuel. Freund Lajos és Társa. Laszky Armin. Láng József és Társa. Rosenbaum Vilmos. Sonnenfeld Adolf. »Szigligetié nyomda r.-t. Pauker Dániel.</p> <p>Nemet-Bogsán. Zeier J.</p> <p>Nemet-Palánka. Kristofek József.</p> <p>Nyiregyháza. Kalina József. Jóba Elek. Piringer János.</p>
---	--	--	---	---

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSZOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

MEGJELEN MINDEN HÓ 20-ÁN

III. ÉVFOLYAM

BUDAPEST 1896. DECEMBER

12. SZÁM

Az év végén.

Haradik évfolyamát töltötte be jelen számmal a Grafikai Szemle. Leküzdötte volna tehát — mint mondani szokták — már régen a kezdet nehézségeit, melyek minden új vállalatnál különösen az első évre szoktak súlyosodni.

A három év sok tapasztalati anyagot nyújtott arra, hogy higgadtan, nyugalommal tekintsünk végig a három éves pályán s látolva az elért eredményeket, kutatgassuk, vajjon megfelelt-e folyóiratunk a hozzá fűzött várakozásoknak.

Ha úgy fogjuk fel a dolgot, hogy a kevés is jobb a semminél, akkor elvitázhatlan, hogy a Grafikai Szemle hézagot töltött be, mely hézag betöltésére szükség volt; s ha akként tekintjük a dolgot, hogy hozott-e Körünknek anyagi előnyt a saját kiadási hivatalos lap megindítása, akkor is jogosultnak kell tekintenünk a lap megteremtését és fentartását.

Egészen más dolog azonban, ha az érem másik oldalát tekintjük. Ha azt nézzük, hogy sikerült-e lapunknak a szűnyadó szellemi erőket felkölteni tétlenségükből? maga köré tudta-e csoportosítani a szaktehetségeket, hogy tapasztalataik, ismereteik tárházává tegyék Körünk hivatalos lapját?

Eme utóbbi kérdésekre, sajnos, csak félig felelhetünk igennel. Néhány régi, kipróbált szakerőnek lankadatlan buzgóságú pártolása nélkül teljesen tagadólag kellene felelnünk. Lapozzuk csak végig a három évfolyamot, meglátjuk, hogy csekély eltéréssel, egy és ugyanazon néhány nevet találjuk lapunk szellemi pártfogóiként. És a mennyire nemes, önfeláldozó buzgólkodás ez néhány, feladata magaslatán álló férfiú részéről, annyival inkább elszomorító, hogy e fényes példaadás oly kevés követőre talál.

De hát így vagyunk ezzel nemcsak a lapot illetőleg. Ez a nyomasztó nemtorődömség tartja fojtogató hálójában egész körületünket is. Az egészséges vérlüktetés csaknem egészen hiányzik; a Kör működése manapság csak egy-egy gyenge fellobbanása a szakműveltség iránti szükségérzetnek, mely azonban, úgy látszik, mintha mindig gyöngébb lenne.

Hát mi legyen ennek oka?

Itt a nézetek nagyon eltérők. Némelyek azt mondják: nincs időnk az összejövetelekre; a megélhetés nehézsége leköt bennünket testileg, szellemileg; nem érünk

rá gyülekezni, mely időbe és pénzbe kerül! Mások így szólanak: mi az a havonkinti összejövetel? Állandó körhelyiség volna szükséges, hol hetenkint egyszerűen találkozzanak a szakismeretekre vágyó tagok. Ime a két szélsőség! Egyiknek sok a havonkinti összejövetel s úgy látszik, ezek vannak többségben, legalább a havi ülések gyér látogatottsága arra vall; a másik hetenkint akar vita-estélyt stb., mikor havonkint egyszer is alig 20—25 százaléka jön össze a tagoknak s ezeknek egy része is csak szokásból, hogy meghallgassa a szakfelolvasást, melyeknek egy-némelyikét igazán hajánál fogva kell előczibálni a vállalkozók hiánya miatt.

Érezzük, hogy keserű, de őszinte igazságokat mondunk most, az év záródásával; de meg kell ezt mondanunk, mert nézetünk szerint vagy éljünk, vagy nem; de semmiesetre se vegetáljunk; ez rosszabb a második föltevésnél. Szomorú dolog volna, hogy nagy Magyarország szívében, a folyton hatalmas arányokban fejlődő fővárosban ne *virágozhatnék* egy nyomdász-kör, mely kizárólag a szakma tökéletesítését tűzte czélul maga elé. Az nem kifogás, hogy a megélhetési nehézségek fogják el az embert a tökéletesedéstől; éppen ezzel kell könnyíteni azokon a nehézségeken; s azt se mondja senki, hogy a művelt, szakismere-tekkel bőven rendelkező nyomdász nem boldogul könnyebben, mint más. Haszna épp úgy megvan a társulásnak ebben a tekintetben is, mint az anyagi dolgokra való egyesülésnek.

Ne menjünk tehát a szélsőségekbe! Tökéletesen meg lehetünk elégedve egyelőre, ha havonkinti összejöveteleink tömegesen látogatva s mindig egy-két jóra-való, hasznos felolvasással fűszerezve lesznek; ha ezt elérhetnők, a többi majd magától jön. Csak föl kell az érdeklődést kelteni szélesebb körökben, mindkét irányban s megindulhatunk azon az uton, mely a biztos cél felé vezet.

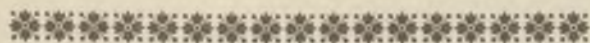
A Kör választmánya igyekszik érdekessé tenni az összejöveteleket, de hát ez csupán egy-két ember erőlködése. Közreműködők, szellemi résztvevők kellenek s ezekért apellálunk úgy régibb, mint ifjabb tehetséges szaktársainkhoz, hogy az új év új erőt, életet hozzon Körünkbe, módot nyújtson ezzel arra, hogy annak a szép czélunk, melyet maga elé tűzött, teljes mértékben meg is felelhessen.

Visszatérve lapunkra, kénytelenek vagyunk be-

ismerni, hogy érezzük, miszerint a várakozásnak nem feleltünk meg ez évben oly mértékben, mint magunk akartuk volna. A »miért«-re már fentebb elmondtuk a választ. De nem felelt meg a lappal szemben ezenkívül az anyagi pártolás sem. Az a kis gárda, mely a lap megindultával toborzódott, ma is megvan kevés változással; de új pártolók csak nem akadnak. A vidék legnagyobb része teljesen közönyösen viseli magát a szakirodalom fejlesztésével szemben. Bizony-bizony, irigységgel kell tekintenünk a külföldi szaksajtóra, melyet a tömeges pártolás mind magasabb színvonalra emel. Mit mindent lehetne produkálni, ha anyagi viszonyaink megengednék; hogy egyébről ne szólnunk: mellékleteink adásával mindenestre bőkezűbbek lehetnénk, mint így, midőn ugyszólván egyetlen üzlet nagylelkűségére és pártfogására vagyunk utalva.

No de reméljük egy jobb jövőben! A mindennapi élet mindig fokozódottabb igényei a jóízűre nézve, végre mégis csak meg fogják hozni az élelkebb szükségérzetet a szakmában való fejlődést illetőleg; s ennek nyilvánulása azonnal mutatkozni fog minden oly téren, mely az általános szakműveltség terjesztésére szolgál. Addig is kötelességünk mélyen érzett hálánkat fejezni ki azon kevés munkatársunknak, kik a sívár jelent el nem apadható buzgalommal igyekeznek szebb jövővé varázsolni. Fáradságuknak, sajnos, nincs egyéb jutalma, mint az a tudat, hogy kötelességüket minden körülmények között teljesítették; de önérzetes embernek már ez is jutalom; vajha minél több követőre találna nemes példájuk a közel jövőben!

Mi részünkről még megpróbáljuk leküzdeni a nagymérvű részvétlenséget azon reményben, hogy idővel mégis csak változni fognak a viszonyok. Higyjük, hogy úgy lesz! És most, addig is — szíves pártfogóinknak, úgy szellemi, mint anyagi téren, szívből kívánunk *boldog új esztendőt!*

A berlini nyomdászati kiállítás.

Berlin, 1893. december elején.

Berlinben, a német birodalom e nagy metropoljában, a november 22—25-ike közötti napokon kiállítást rendeztek a mű- és accidens-nyomás termékeiből, valamint az ezen ághoz tartozó segédeszközökből, mely kiállítás az itteni nagy szakvilágban ha nem is valami rendkívüli feltűnést, de mindenesetre érdeklődést keltett, miután hét év óta Berlinben ilyeszerű kiállítás nem volt. Nem akarunk már soraink elején elítélőleg nyilatkozni, de, bár a szaklapok mint igen sikerült dologról emlékeztek meg a kiállításról, kénytelenek vagyunk kimondani, hogy egy 1¹/₂ milliányi lakosságú városhoz e kiállítás nem volt méltó. A tízezerre menő szakmabeliek közül meglátogatta a kiállítást talán 3000, vagy annyi sem. Sőt tovább megyünk. Állítani merjük, hogy a mindössze 4500-rúgó látogatónak fele bizonyára olyan volt, a kik közel állanak ugyan a grafikai művészetek valamely ágához, de szorosan véve nem tartoznak hozzá; s ezek mind azon határozott célzattal mentek a ki-

állításba, hogy magukat a grafikai művészetek jelen állapotáról, kényelmes módon tájékozhasssák. A nagyközönség egészen figyelmen kívül hagyta a kiállítást; a mi bizonyára nem így lett volna önkönnél, a magyar székvárosban. E körülmény azonban legkevésbé sem volt meglepő a kiállítást rendező tipografiai társulatra, valamint egyáltalán az itteni körülményekkel ismerősökre nézve sem. Berlin ugyan ismert és kiváló jelentőségű, mint nagy *ujszágnyomdákkal bíró város* s e tekintetben talán csak Párisnak áll mögötte; de igazi nagy *nyomdász-metropolnak*, mint a minő pl. *Lipcse*, nem nevezhető, daczára közel 800 nagy és kis nyomdájának. A különbség a kettő között igen nagy.

A mit Berlinben 7 év lefolyása után mertek csak megpróbálni, az Lipcsében sokkal tökéletesebb formában, már *állandó* jelleggel van meg; t. i. a világhírű könyvipari muzeum a »német könyvkereskedők házában«. E muzeumban a grafikai művészeteknek nemcsak újabb előkelő jelenségei találnak fölvételt, de találunk igen értékes gyűjteményében oly nagyszerű régi nyomtatványokat, incunabulákat stb., melyek párjukat ritkítják. Ez *Lipcse*. Itt Gutenberg művészete bizonyos mérvben csaknem minden házban polgárjoggal bír és mindenki — többé-kevésbé — fel tudja fogni értékét azon nevezetes körülménynek, hogy szülővárosa a könyvivar valódi központja.

Berlinben mindez másként van. Ha hirlapnyomdai ipara nagyszerűen ki is van fejlődve, annál kevesebb jelentőséggel bír — aránylag — jó könyvek és még kevesebbel az accidens-munkák előállítására terén a német nyomdászvilág előtt, természetesen a nagyon sokat igénylő »lipcsei« mértékkel mérve.

Azután a berlini accidens-nyomdák közül még édes kevés is volt képviselve a kiállításon; igaz, e kevés czég mindenesetre elismerésre méltó csinos (ha mindjárt nem is kitűnő) munkákat állított ki. Ezzel szemben azonban igen előnyösen mutatta be magát a berlini grafikai ipar a finom hirlap- és színes ábrázolónyomásban, valamint a modern sokszorosító művészetekkel, mint a minő a heliogravür, fényképnymat, fénynyomat, autotypia stb., nem hagyhatva figyelmen kívül a — bár inkább litografiai nyomású — igen szép reklám-falragaszokat sem, melyek néha óriási méretűek. Így láttunk két óriási falragaszt, melyek egyikének mérete 1²⁵/₃ méter volt (egy darabban nyomva), a másik nagysága pedig 3×6 métert ért el; ez utóbbi természetesen több darabból összeállítva.

A berlini nyomdaipar és ezuttal a kiállítás szerencséjére is, a *német birodalmi nyomda* Berlin falai közt székel. Ez minden tekintetben minta-intézet és a birodalmi postai hatóságnak van elárendelve; rendelkezik pedig e nagyszerű telep bélyegmetsző-, véső- és guillochir-osztálylyal, betűöntőde, nyomda, könyvkötészet, rézmetszés, réznyomda, litografiával stb. — A modern technika valamennyi segédeszközének igénybevételével dolgoznak itt és elsőrangú művészek állnak az intézet szolgálatára. Így aztán nem csoda, ha csak *mintaszerűet* produkálnak. A birodalmi nyomda munkái nagyjából a renaissance-izlés keretében mozognak; a tiszta modern ékítményes kompozíciókban azonban a kiváló alkotásokat nélkülözi.

Meissenbach, Riffarth & Co., Edmund Gaillard stb. cégek mesteri heliogravűrjei és fénynyomatairól nem szólhatok egyebet, mint a mi úgy is tudva van, hogy mindenkor a legszebbet, legjobbat, de egyuttal a legdrágábbat is produkálják és így kiállított tárgyaikon valódi gyönyörrel legeltethette szeméit minden jó érzékű barátja a sokszorosító művészetnek.

Végezetül legyen megemlítve, hogy az önök levelezője megengedte magának, a Grafikai Szemle néhány mellékletét kiállítani és ha szerény is volt, mégis tevékeny, mozgékony grafikai iparról tett tanúságot e néhány lap is. És most szívemből kiáltom: Viszontlátásra, milléniumi kiállításokon!

Kulbe.

Elmélet — gyakorlat.

Sokszor hangzik a panasz még most is, hogy kevés az accidens-szedő és hogy ilyeneket képezni manapság nagyon nehéz, különösen ha a tanoncokban nincs meg a tanulási kedv, a szorgalom, hogy szakmánkat minden ágában megtanulják.

Nem akarunk e vélemény fölött véglegesen ítéletet mondani, de tapasztalataink révén konstatálni óhajtjuk, hogy följegyzésre méltó jel az, miszerint a ma körünkben működő accidens-szedők közt a konkurrencziának bizonyos neme tapasztalható, a mely csak örvendetes abból a részből, hogy egyik a másikat fölül akarja mulni a szakunk terén fölmerülő ujdonságok produktálásában, kivitelében.

A betűöntődék újabb és legújabb produktumai között találunk igen ügyes, hasznavehető dolgokat, de viszont találunk olyanokat is, a melyekért kár volt pénzünket kidobnunk. Igyekeznek most már bennünket ellátni mindenféle ujdonságokkal és éppen az utóbbi tényben látjuk nyilvánulni az említett konkurrencziát accidens-szedőink körében; mert a konkurrenczia nem tervszerű, a féltékenység nyilvánul abban, mely, a mint az emberi életben rosszat szül, épp úgy az accidens-szedők közt is a legnevetesegebb kinövéseket hajtja.

Az accidens-szedő képességét nem csupán az elmélet adja meg, hanem többnyire a gyakorlat, legjobban mondva mindkettő. Mert a kinél az egyik nincs meg, nem tud boldogulni, holott mindkettő birtokában akárhol megállhatja helyét.

Valóban sajnálatos volna, ha egy magát jó accidens-szedőnek tartó nyomdász nem volna jó mű- vagy ujságszedő is; vagy ha egy jó táblázat-szedő nem volna jó körlevél- vagy cégkártya-szedő. Természetesen mindegyiket hosszas gyakorlat által lehet csak elsajátítani; mert pl. a mint az ujságszedésnek egyik főfeltétele a gyorsaság és a rossz kéziratnak jó olvasása, úgy az accidens-szedő főtulajdonságának a jó izlésben, az alkotó képességben kell nyilvánulnia.

Tanult legyen valaki a szak terén bármennyit, kutatott legyen a mintalapokban bármily sokat, ha a megfelelő izlése és felfogási képessége hiányzik és őt

e képességek cserben hagyják: soha sem lesz belőle jó, alkotni képes accidens-szedő.

A régi idők accidens-szedőinek sokkal jobb helyzetük volt, dacára annak, hogy nem állott rendelkezésükre a betűanyagnak oly tömege, mint a mai accidens-szedőnek és hogy nem állott rendelkezésére a hajlító- és egyéb segítő-eszköz, a mely ma annyira elősegíti a munkát és a melylyel gyerekjáték hajlított, kerek és egyéb sorokat alkotni. Természetes magyarázatát ez abban találja, hogy régebben nem volt a közönségnek oly nagy igénye a nyomtatványok kiállításával szemben, mint ma és hogy régebben egy jobb munka előállítására nem szabták meg az időt a szedőnek, holott ma a gyors munkát megkövetelik a konkurrenczia szülte viszonyok.

Nem régen alkalmunk volt a harminczas és negyvenes évekből könyvczímeket és különböző merkantil-nyomtatványokat látnunk és valóban örült a lelkünk ezek szemlélésében, mert láttuk e megsárgult nyomtatványokból, hogy elődeink sokkal több kedvvel és szeretettel ragaszkodtak hivatásukhoz, mint a mai nemzedék.

Természetesen sok függ a tanoncz nevelésétől is, mert tanoncz-évei kezdetén kedvet és szeretetet kell beleoltani szakmája iránt, ha azt akarjuk, hogy jó munkás váljék belőle. A felelősség ezért azon szakársakat terheli, a kik mellé a tanoncz beosztatik; de hát tudjuk, hogy manapság a tanonczczal bíró szakársak nem sokat törődnek a fiú előhaladásával, pedig hát a tanoncokat épp úgy kellene tanítaniok, mintha az a saját gyermekök volna; úgy kellene atyai tanácsokkal, jóakarattal oktatással ellátniok, hogy tanító-mesteröknek büszkeségére váljanak.

Vannak esetek manapság, hogy a tanoncz-idejét kitöltött szedőnek, ha önállóan kezd dolgozni, még arról sincs fogalma, miként kell helyesen kizárni a sorokat, miként kell a szavakat elválasztani, szóval a tipografa általános szabályai ismeretlen fogalom előtte. De ha a tanoncznak tanulási ideje alatt adunk oktatást gyakorlati úton a nyomdászati szabályairól és a férczmunkák olvasása helyett szakkönyvek és szaklapok olvasására szoritjuk és ilyeneket rendelkezésükre is bocsájtnak, e mellett pedig megtanítjuk a kihasználható előnyökre az elmélet segélyével: akkor lehetetlen, hogy oly, minden ismeret nélküli fiatal szakársak kerüljenek ki a nyomdákba, mint az ma sajnosan a legtöbb esetben történik.

Pedig a tanoncz oktatására fordított fáradság megtérül mindenkor, meg különösen akkor, ha a tanoncokat tanulási idejük alatt alkalom adtával korrekúra-olvasásra is használjuk és olvasás közben a korrektor őket a szedésben ejtett hibákra figyelmezteti, megmagyarázva neki a helyes szavakat, az elválasztás helyességét, stb., a mit a szekrény mellett a tanoncznak ritkán van alkalma megtanulni. Jó ha a tanonczot változatosság szempontjából felváltva több munkához állítjuk, mert ez által ismerete bővül, holott ha csak compress sorokat szed, megtanul ugyan »húzni«, de jó szedő nem lesz belőle, mert hát nem mindig jó szedő az, a ki sokat szed.

Rossz és eléggé nem kárhoztatható szokásuk az

idősebb szaktársaknak, hogy a hiányos ismeretekkel fölszabaduló fiatal szaktársat, ha hibát ejt, kegyetlenül dorongálják és mindenféle, éppen nem tisztelő jelzővel illetik. Pedig a tapasztalatlan fiatal emberekbe az által öntünk kedvet és szeretetet szakmája iránt, ha hibákra *jóakarattal* figyelemztetjük, tanítjuk, oktatjuk; megmagyarázzuk nekik, hogy ezt meg ezt így kell végeznie, ha jó munkát akar végezni. Ha így hozzájárulunk képzéséhez, nagyobb kedve lesz szakmáját tökéletesen megtanulni s akkor minden nyomdában meg fogja tudni helyét állani és kenyerét megkeresni.

Ha a szedő képességét tudni akarjuk s meg akarunk győződni róla, hogy az illető jó accidens-szedő-e: jó ha mindenekelőtt egy nehezebb accidens-munkát, pl. egy könyvcímet adunk neki szedni. Ily munkánál legjobb alkalma van gyakorlatiasságát bemutatni, mert tudjuk, hogy a könyvcím szedése a legnehezebb accidenciák közé tartozik. A sorok elhelyezése, a tér-beosztás, az írásfajok megválasztása mind jó mód arra, hogy az illető szedő képességeiről meggyőződjünk. Ha ezt jól elvégzi, adhatunk neki bármilyen kényesebb munkát, annak is meg fog felelni.

Reméljük, hogy itt kifejtett igénytelen nézeteink illetékes helyen figyelemre találnak. Nagyon óhajtható, hogy azok is figyelemre méltassék, a kik ludasnak érzik magukat abban, hogy már annyi tapasztalatlan, gyöngye képességű szedőink vannak. Ideje volna komolyan gondolkodni az ezt megszüntető módok felől!

B—r.

Szakirodalom — szakképzettség.

(Vége.)

Ott vannak továbbá az ugynevezett sor-kitöltők. Ezeknél mindig arra kell ügyelnünk, hogy ezek magassága a sorhoz használt betűk képleténél nagyobb ne legyen. Pedig igen sok nyomtatványon épp ellenkezőleg találjuk, mert igen sok szedő a betűtest nagyságához alkalmazza a sorkitöltőt. Az még megengedhető, sőt egyrészt helyes is, ha az ilyenek végpontjai a betűtest nagyságával egyenlők, de a sor betűihez eső részeknek mindig keskenyebbeknek kell lenni és a betűképleteik nagyságánál magasabb ne legyen.

Ha bármi accidenciát szedünk, legyen az akár a szabad irányban, akár az ó-német irányban tartva, a hozzá használt sorok betűinek jellegzetessége mindenkor betartandó, mert a betűk jellegzetessége emeli a hatást és jó benyomást gyakorol a szemlélőre; míg ellenben, ha egy csinos kerethez, vagy akár csak egy keret nélküli címlapra is oly betűket alkalmazunk, mint akár csak egy napilap hirdetéséhez, munkánk hasonlítani fog egy divatos és elegáns ruhába öltözött ifjú nőhöz, kinek míg rút arcát nem látjuk, teljes tetszésünkre talál, de a rút arcot meglátva, lerombolja egész illúzióinkat.

Régi iskola, hogy az accidens-szedés tudománya a címssorok szedésénél kezdődik. Azért igen ajánlatos, hogy ezt tegyük első sorban tanulmányunk tárgyává és hogyha a címssorok szedésének minden ágazatá-

ban jártasak vagyunk, csak ezután foglalkozhatunk a különféle keretek tanulmányozásával.

Igaz, hogy mindezeknek gyakorlati elsajátításához alkalom és megfelelő tér is kell, azért az ifjabb szaktársaknak a legmelegebben ajánlható, hogy kondíciót a kisebb és középszerű nyomdáknak vállaljanak, hol a szedőnek nemcsak heti lapot vagy könyvet, hanem táblázatot, hirdetések és különféle accidenciákat is kell szedni s ha van az illetőben ambíció és érzék a szép és jó iránt, úgy tehetségét ez irányban nagyban fejlesztheti. Nagy nyomdáknak a szedők beosztása egészen másképp történik. Ott a fiatal szedőt számlásba, vagy pedig vasuti s egyéb táblázatos munkákhoz osztják be, esetleg egy-két heti lap tördelésével bízzák meg s csak ritka esetben fordul elő, hogy accidens-szedő mellé lesz beosztva; így nincs alkalma, hogy magát e téren is kiképezhesse. Míg kisebb nyomdáknak meg van a tér és alkalom e nemű munkákhoz és egy-két évi gyakorlat után már nagyobb nyomdáknak is vállalhatunk kondíciót bővebb tapasztalatok szerzése végett.

De ha van már egy-két évi gyakorlati tapasztalatunk, nem kell ám mindjárt nagy művészek képzelnünk magunkat, hanem a jó tanácsokat és útbaigatásokat szíves örömmel kell fogadnunk. A szaklapok útján szellőztetett dolgokat figyelemmel kell olvasni és annak gyakorlati hasznát kiaknázni.

Nem kell rögtön a saját koncepcióink után indulni és a szaklapokat megvetni. Nem, még ha nagy művészek lettünk is az accidencia terén, mert a legújabb keretekről, azok különféle alkalmazásáról, továbbá a technika haladásáról és általában a nyomdászat fejlődéséről csakis a szakirodalom útján értesülhetünk. Innen meríthetünk bővebb tapasztalatokat és útmutatásokat a helyes irányra s praktikus dolgokra. Ha pedig előfordulna, hogy egyik vagy másik felvetett szakkérdésben más nézeteink volnának, úgy azokat a szaklap útján nyilvánosságra hozzuk és többek hozzájárása után megtaláljuk a helyes irányt. Ez által használunk magunknak és használunk szakmánknak; így kettős kötelességünk szakirodalmunk istápolása.

Akárminő szedőgépeket találjanak is föl és bármit mondjanak is e gépek használhatóságáról, nem kell megijednünk és nem kell félnünk, hogy talán szedőre már többé nem lesz szükség? Szakképzett, művelt szedőre mindig szükség lesz, mert bármennyire fejleszteszék is a szedőgépeket, azokba szellemet, lelket öntenéni nem lehet.

Rajtunk áll, hogy a korrallal haladjunk és hogy szakmánk minden újabb jelenségeiről mindenkor tudomást szerezzünk. Be kell látnunk, hogy tanulni sohasem szégyen, mert csak szakképzett, művelt munkásé a jövő!

Iparkodnunk kell a szakirodalmat minden erőnkkel támogatni és előmozdítani; e célból ifjú erőket szerezni, azokat nevelni és útbaigatásokkal ellátni. És ha talán megesik, hogy egy ily kezdőnek néha egy állítása téves, akkor nem ledorongolni, vagy gúnyszavakkal illetni, hanem jó tanácsokkal kell ellátni és kellő felvilágosítással a helyes irányt megmutatni. Ez által kedvet kapva, ambíciójuk növekedik és így

kettős haszon lesz elérve: az egyik az, hogy a ki szakirodalommal foglalkozik, az pártolja is a szakirodalmat, t. i. olvasnia kell szaklapokat, hogy minderről tudomást szerezzen; a másik pedig az, hogy a szakírók gárdája gyarapodik.

Ezek mind oly dolgok, melyek szoros összefüggésben állanak szakmánkkal, mert a nyomdásztól szinte megkövetelik és méltán el is várhatni, hogy kellő műveltséggel bírjon. Megköveteli ezt egyrészt foglalkozása a különféle kéziratok olvasása és szedése által, megköveteli másrészt azon körülmény, hogy a különféle megrendelők: mint szerzők, szerkesztők, lapkiadók stb. majdnem mind intelligens egyénekből állanak és azokkal nemcsak a főnökök és művezetők, hanem a szedők is szoros érintkezésben állanak és ennek következtében már a nyomda érdeke is megköveteli, hogy minden tekintetben szakképzett és művelt munkásai legyenek.

Főtőrekvésünk legyen tehát szakmánk gyakorlati kiképzésén kívül magunknak önképzés útján kellő műveltséget szerezni. Minden szép, jó és nemes iránt érdeklődni és így minden akadályt legyőzve, haladni fogunk pályánkon a kitűzött cél felé.

Lesz még alkalmam e tárgyról értekezni és akkori szakmánk egy másik ágát fogom a szakirodalommal párhuzamba állítani, de hiszem, hogy addig a Szakkör által kiadandó és minden tekintetben hézagpótlónak ígérkező kézikönyv, valamint a jövő évi *Évkönyv* a szakirodalom iránti érdeklődők számát növelni fogja és e kiadványok kelendősége más színben fogja feltűntetni a mérleget, mint ezt eddigi *Évkönyveinknél* és folyóiratunknál tapasztaltuk. *Gelberger Mihály.*

CSARNOK.

Egy pillantás a jövő századba.

*A jövődőknek sivatag homályait
Bízd az istenség vezető kezére
S élj az idővel!...*

Igy int a költő, így óv, így figyelmeztet, hogy a kába álmódosások, távol remények, foszló ábrándképektől jőzanul elforduljunk s hagyva a holnapot, az utolsó perczig, az utolsó cseppig használjuk ki a márt, az édes jelent.

De az édes szavak, a jelen csábképe elénkbe tárva, hiába! — Engedünk tán egy-egy időre az életörömök hívó szavának, de ha az örömjaj megszűnt s a komoly munka, a nehéz gondok mindnyájunkat újra hatalmukba kerítenek, ellenállhatlan sebességű sasszárnyakon visz a jövőbe gondolatunk s mind csak azt kérdezzük: *milyen lesz a jövő, mit hoz számunkra a holnap?*

Hát a szegény lenyügözött munkás, a kit napról-napra a földhöz híz súlyos igája, a kit »az ég átellenén a két hajnal« mindig munkában talál, a kinek talán a jelene, mely az ő tulajdona, az élet összes öröme tán egy-egy üres vasárnap délután, az ilyen sorsú embernek, ha egyáltalán még akad gondolata, az bizonyára a jövőé, a mely ellenében a leigázott jelennel, édes reményekkel, fényes képeket fest eléje, a mely biztatva így kiált feléje:

Megvirrad még valaha,
Nem lesz mindig éjszaka!

Az emberiség minden osztálya, de kivált az elnyomott része, bizik és vár a jövődőtől. Nagy férfiak, nagy elmék, nagy hatalmasságok fárasztották már magukat azzal, hogy

részint megalkossák, részint megjósolják a jövő századok képét. De ki tudja, hogy a hatalmasok mellőztével nem-e újra egy jámbor *ácsnak* vagy *asztalosnak* szegény, elhagyott fia lesz-e az az ember, ki az emberi szívbe ható lángelméjével az emberiség képét megváltoztatja?!

Ha az emberiség leélt korába visszatekintünk, bizony nagy kétséggel kell elfordulnunk minden képzeletől, mely a jövőről óhajt bennünket felvilágosítani! Ki hitte volna Caesar vagy Augustus korában azt, midőn az ősmert művelt világ ereje, hatalma egy kézben volt (összpontosulva s a világ népei öröknek látszó vaslánczokkal lekötözve, hogy az Ázsia mélyéből előtörő tömegek, a góthok, hunnok, longobardok, gepidák, alanok, svédek, majd a Caesarok rettentő birodalmát széttörik s addig sosem hallott új államokra osztják fel, melyek aztán a jövő képét újjá teremtik!

Ki merte volna jósolni a lovagkor kasztokra osztott századában, hogy a jövő még a színét is eltörli az akkori általános állapotoknak s hogy a lovagkor által akkor természetesen elnyomott paraszt, az akkori társadalom legutolsó alakja, egykor mint egyenrangú törvényhozó társ fog mellette szerepelni?!

Ki mert volna álmodni egy századdal ezelőtt a mai századról, — a gőzhajó, vasut, telefon és villam csodálatos századáról?

»Koromsötét fátyollal fűdte a bölcs isten a jövőt«, mondja egy régi költő s bajos annak sűrű szövetén átlátni.

Ha az egyes korok változásait figyelemmel kísérik, még az is feltűnhetik előttünk, hogy ritkán változott meg az idők képe abban az irányban, mint azt az emberek az általános koreszmékből kiindulva, képzelték.

A mult század végének emberei például a nagy francia

forradalom eszméjére támaszkodva, semmi egyebet nem vártak a jövőtől, mint a világ politikai átalakulását! Pedig mit látunk? A nagy harcok és válságokon átment francia köztársaságokon kívül nincs állam Európában, mely e reményeknek megfelelt volna. Nagy Napoleon maga azt mondá, hogy Európa a jövőben vagy mind köztársasággá lesz, vagy orosz uralom alá kerül! Egyik sem teljesedett be, sőt mind a kettőtől távolabb állunk tán, mint valaha!

A mai kor uralkodó vonása, a társadalmi állapotok megváltoztatásának kérdése s leginkább ez ad tág tért a jövő képeinek új és új kifestésére.

De ki tudná bizonyosan állítani, hogy a jövő képe ezen az eszméken dől el vagy változik meg, melyek ma mindnyájunkat oly erősen foglalkoztatnak!?

Mai századunkat a *felvilágosodás* századának szokás nevezni; tehát a kor ez általános jelleméből kiindulva, sokan azt várják, hogy a jövő ez eszme alapján fog megváltozni.

De milyen lenne ez a változás?! Talán látnánk egy sokkal műveltebb parasztsztyát, sokkal műveltebb polgári osztályt, sokkal műveltebb előkelő világot! Ez mindösszesen sem látszik még megfelelő alapos változásnak. Meglesznek-e majd e művelt korban a gyilkos, népet rontó barbár háborúk, meglesz-e a közboldogság teljes mértéke, eltűnnek-e az egyes osztályokat elválasztó falak? A műveltség színével bevont eme változás, mint látjuk, távolról sem foglalja magában a társadalom mai bajainak megszűnését.

Hiszen ha a műveltség egymagában elegendő volna a társadalom bajainak megszüntetésére, akkor azt tán a mai művelt s felvilágosodott század maga is megtehetné vagy legalább megkezdhetné!

De ellenkezőleg, mindenütt azt látjuk, hogy a legnagyobb műveltség mellett ott van a legnagyobb tudatlanság és nyomor.

Vagy talán a szocializmus eszméitől várhatjuk a világ sorsának és képeinek megváltozását?

Nemrég egy amerikai szocialista író nagy hirre tett szert azon művel, melyben a jövő társadalmi állapotok képét rajzolta, ha az akként alakulna, a mint az a szocialista hívek képzelete előtt lebeg.

A jövő e változott képe ez író szerint nem mutat többé gyilkos háborúkat; a népek egyes viszályait választott bíróságok intézik el s a két vitázó fél annak magát alávetni tartozik. Nincsen úr és szegény; a társadalmi osztályok eltűnnek, egyenlően részesül mindenki abból, mit közösen a közért alkottak; az egyes ugyan túlsokat nem mondhat a magáénak, de birhat minden szükségesből eleget. A munkát a köztörvények szabályozzák, a szertint jár el mindenki. A szellem kincsei közösek, tehát a művelődés ez eszmekörből nincsen kizárva; sőt a mi a legfőbb, mindenkinek út és mód van adva, hogy a kasztali forráshoz járulhasson.

Ha jól meggondoljuk, a jövő e képe nemcsak szocialista szempontból, hanem minden józan embertől elfogadható, mert hiszen nincsen abban semmi más, mint a mit minden józan becsületes ember óhajt: *minden egyes ember joga s boldogsága!* Ez eszméket szemünk előtt tartva, még csak nem is szükséges akármely pártnak is tagjának vagy hívének lennünk.

A jövő ilyenképen képzelt szociális alakulásának legfőbb akadályai az államok politikai viszonyaiban s a társadalomnak még mindig dívó osztályrendszerén alapulnak. Hogy ez állapotok miként fognak megdőlni, arra nem tudott még idáig elegendő választ adni a szocializmus.

A társadalmi osztályok még mindig nem akarnak annak szép rendje és módja szerint egymásba átolvadni s azokat csak úgy hamarosan összekényszeríteni egy akolba, egyetlen osztályba, hogyan volna egykönnyen lehetséges? Kérhetjük továbbá, miképpen fog alakulni a szocialista állam? Szocialista királyok vagy szocialista elnökök fognak uralkodni a népeken? Ha a mai államrendek meg nem állhatnak, milyen államrend fogja tehát intézni az ügyeket?

S vajjon e nagy nehéz kérdéseket erőszakkal, forradalommal akarja-e keresztülvinni a szocializmus, vagy békés uton?

Ha békés uton, akkor a jövő XX. század nekünk nem mutat mást, mint a mostani megúnt, súlyos betegségben sanyol XIX. század képét!... Miért? Mivel az államok rendszerében s a mai társadalmi viszonyokban oly legyőzhetlen nehézségek állanak előttünk, hogy ez ázsiai sziklák ledöntésére, vagyis mondjuk inkább: *békés, lassú leórlására* századok és századok s nem egyetlen egy század szükségesek!... *Ha pedig forradalmi uton* akar haladni céljai felé a szocializmus, akkor viszont nekünk a jövő század képébe pillantani, mi e sorok célja volt, nem lehet nagyon kedves, nagyon barátságos! Nem olyan képet látunk akkor elénk tűnni, mint a milyet különben a szocialista író fent felsorolt szép emberi eszméi után várnánk, óhajtanánk!

»Vér és vér mindenütt, az apa a fiút, a testvér a testvért fogja lemészárolni engesztethetlenül és örülni! Óriás harcok dúlnak szét mindent, mit eddig építünk!...«
Ez lenne a forradalmi jövő képe!

Vajjon ezt hozza-e hát magával a jövő, vagy más virányosabb tájakra hajlik át, kérdjük mi elgondolkodva s komoly arccal tekintve a borongós fátyol rejtelméi közé! Elébe áll-e minden erő annak a jövőben is, a mi jó és üdvös az emberiségre gondolható s azt minden áron megtörni igyeckszik; vagy egy jó szellem vezérli tán az emberek ügyét, mely majdan még jobbat és többet ad talán, mint a mennyit mi várunk s remélünk?!

Az ellentétesen küzdő érdekek, igaz hogy harcokkal fenyegetnek, mely előttünk a jövő képét komorrá, fenyegetővé varázsolja, de ki tudja, az emberiség jobb szelleme nem fordít-e váratlanul az emberek ügyén, nem hoz-e minden kérdést könnyű megoldás felé?!

Óh, a jövő, az emberiség boldogságának képe, minden jobb ember szívében oltárkép gyanánt áll, melynek teljesülését buzgó imába foglalja!...

Ez a kép minden nagy embernek, minden emberbarátnak szívet fennen dobogtatta s dobogtatja ma is; ez az, melynek megvalósításáért százak és százak fognak kezét, mely a szellemi vagy nem szellemi munkások százezre új és új tettekkel lelkesíti, kiknek munkája ez óhajta várt jövő képét felénk mindinkább közelebb hozza.

A magyar nép egyik öröknevű fia, Petőfinek képzeletében ily fenségesen tárul fel e kép a várva-várt dicső jövő képe:

Ha majd a bőség kosarából
Mindenkinek egyaránt vehet,
Ha majd a jognak asztalánál
Mind egyaránt foglal helyet,
Ha majd a szellem napvilága
Ragyog minden ház ablakán:
Akkor mondhatjuk, hogy megálljunk,
Mert itt van már a Kánaán!

Ez a mi eszményünk is, ez az, mit egy szívvel-lélekkel magunkénak vallva, a jövő nagyszerű céljának, képeinek kitűzhetünk.

Előre hát e jobb eszmény felé, mely minden sötét gondolat ellenére üdvöt, győzelmet ígér!

A nemesen kitűzött cél, a jobb s nemesebb élet, a jövő e drága képeinek egyik záloga!

Ez eszme megvigasztal a közel sir gondolata előtt is s az emberi eszmék egy másik lánglelkű harcosával, a jövő századok eme bűvös képe felé üdvöt integetve, vele együtt így szólhatunk:

Addig letörölöm könnyeimet s megyek
Rendeltetésem pályafutásain,
A jobb s nemesb lelkeknek utján,
Merre erőm s inaim vihetnek!

Üdvözletgy te szép, te dicső jövő, imáinkba foglalt drága képe!...

Lubik Zoltán.

VEGYESEK.

Tisztelt előfizetőinkhez! Az év végével kérjük lapunk tisztelt olvasóit előfizetéseik szives megújítására és lapunknak az illetékes körökben való terjesztésére. Mai számunkhoz postautalványt is mellékelünk az előfizetési összeg könnyebb beküldhetése végett, a melyre a régi czímszalag reáragasztását kérjük. Az előfizetési árak a régié maradnak:

egész évre 2 frt = 4 korona,

félévre . . . 1 frt = 2 korona

a mely kiadóhivatalunkhoz, Budapest, V., hold-utca 7. szám alá küldendő.

Mai mellékletünk egy alkalmi üdvözlő albumnak képezi zárlapját, mely album főmunkatársunk: *Bauer I. M.* úr szüleinek arany-menyegzőjére készült. A csinos kivitelű, nem mindennapi munka előállítását a Pesti könyvnyomda-részvénytársaság nyomdai osztálya végezte.

A Magyar Nyomdászok Évkönyve néhány nap mulva szét fog küldetni a Szakkör tagjainak és az előfizetőknek; mindenesetre még oly időben, hogy újévre minden arra igényt tartónak birtokában legyen. Az Évkönyv tartalma czúttal kiválóan gazdag és változatos; a legjobb szakérők neveivel találkozunk lapjain, kiknek közreműködése valóban élvezetes szakolvasmányt tesz ki már megszokott és várt szakkönyvecskét. A szerkesztő *Gelléri Mihály* előszaván kívül szakcikkekkel találunk benne: *Acs Mihálytól* (Öreg Rákóczi György könyvnyomtatói), *Pusztai Ferenczről* (A rézlineákról), *Székely Ivárról* (Teremtsünk magyar stílt), *Kosovitz Rezsőtől* (Magyar stíl a magyar nyomdászatban), *Firtinger Károlytól* (Ujabbkori szakirodalmunk), *Clement Jánostól* (A körforgógépekről), *Szöllőssy Mihálytól* (A szép feltételeiről), *Somos Árpádtól* (Modern nyomdász tudnivalói), *Tichy Akostól* (A kisebb nyomdák berendezéséről), *Ormos Bédától* (Könyveinkről), *F. A.-tól* (A széljegyzetekről), *G—i-től* (Nyomdász-tanonczok kiskatéja). Ezenkívül benne lesznek a fővárosi összes nyomdák, a vidéki nyomdáknek a Szakkör által ez évben felvett statisztikája *Augenfeld Miksa* által feldolgozva, a külföldi egyletek jegyzéke, az árszabály, elsődleti tábla, utas-szállók, kifizető helyek stb. Felhívjuk tisztelt olvasóinkat és egyáltalán szaktársainkat, hogy ez életrevaló kiadványát a Szakkörnek lehetőleg pártfogolni sziveskedjenek. Hogy nem hiába adják ki érte a néhány krajczárt, azt már a fentebb közölt tartalom mutatja; megtalálja benne mindenki a magára nézve hasznossá tehető közleményeket. Különösen ajánlatos, hogy t. főnökeink jóviseletű és szorgalmas tanonczaikat ajándékoznák meg vele; ezzel nemcsak tanonczaiknak használnának, de az ambíció felköltése és a szakolvasottság utján saját üzletüknek is. Az Évkönyv ára 60 kr., a vidékre 7 kr. portóval több; mely pénzek legczélszerűbben postautalvánnyal a Grafikai Szemle kiadóhivatalának (Budapest, V. hold-u. 7.) küldendők be.

Excelsior. Ezt a nevet adta legújabb termékének az Első magyar betűöntőde-részvénytársaság és ezt mutatjuk be három fokozatban alább olvasóinknak. A kereskedővilág különös elismerettel ragaszkodik mostanság az amerikai jellegű betűkhöz s azt kívánja használni körlevelein és egyéb nyomtatványain. Azt a panaszt hallottuk, hogy ilyet csak a külföldi öntődék tudnak gyártani, tehát azért nyomtatnak kereskedőink külföldön. Im, most is bebizonyítjuk, hogy mi is tudunk ízléseset és szépet produkálni és azért üdvözljük az Első magyar betűöntőde-részvénytársaságot, mely e betűt még nagyobb fokozatban is piacra fogja bocsátani. A szép, tiszta metszésű betűk, reméljük, minél szélesebb körben és mihamarabb el fognak mindenütt terjedni, a mint hogy meg is érdemlik azt.

Huszonöt évig egy nyomdában. Csendes, zajtalan de annál szívélyesebb ovációt rendezett a Pesti könyvnyomda-részvénytársaság személyzete általánosan tisztelt és szeretett szaktársának, *Ványi Lajosnak*, e hó 18-án. Ekkor volt 25 éve, hogy Ványi a részvénytársaságban megkezdte működését. Ez alkalommal úgy az igazgatóság, mint a személyzet meglepetésben részesítette a negyedszázadot egy helyen eltöltött derék szaktársat. Részünkről azt kívánjuk, hogy a másik huszonöt esztendő is olyan jó kedélyben és jó egészségben töltsen el, mint az első!

Kérelem. Tisztelettel kérjük azon fővárosi nyomdatulajdonos urakat, a kik üzletfeleik részére az 1894-ik évre naptárt adtak ki, hogy azoknak egy-egy példányát szerkesztőségünknek beküldeni sziveskedjenek, a jövő évi naptárkiadásoknak lapunkban való ismertetése végett.

Országos irodalmi részvény-társaság czég alatt irodalmi részvénytársasági vállalat alakult Budapesten. A részvénytársaság alaptőkéje 60.000 korona, melyet 300 darab, egyenkint 200 koronáról szóló részvény kibocsátása által szereztek be. Az alakuló közgyűlésen, melyet a részvényesek élénk részvétele mellett tartottak meg, lovag *Falk Zsigmond* kir. tanácsos, a Pesti könyvnyomda-részvénytársaság vezérigazgatója elnökölt. A közgyűlésen az elnök szép beszédet tartott, melyben az irodalom művelésének fontosságát fejtegette és a részvénytársaság feladatait a magyar irodalmi viszonyok előmozdítása körül körvonalozta. A közgyűlés megállapította az alapszabályokat és az igazgatóság tagjaiul megválasztotta: lovag *Falk Zsigmondot*, *Fekete Ignácot*, *Rémi Zsigmondot*, *Reiner Mihályt* és dr. *Váradi Antalt*; a felügyelő-bizottság tagjaiul: *Garai Benőt*, *Gelléri Mórt* és dr. *Guttman Emilt*. Az igazgatóság alakuló ülésében a társaság elnökévé lovag *Falk Zsigmondot* választotta meg. A részvénytársaság megvásárolta az *Ország-Világ* kiadó-tulajdonosi jogait és az most már az országos irodalmi részvény-társaság kiadásában jelen meg. Az ügyek kezelését az igazgatóság dr. *Falk Zsigmond* avatott kezére bízta, a ki, mint az új társaság igazgatója, egész tehetségét a társaság és ezzel együtt az *Ország-Világ* ügyeinek fogja szentelni. Az *Ország-Világ* szerkesztésére a társaság ezentúl is dr. *Váradi Antal* nyerte meg, a kivel ez iránt szerződést kötött és kinek fényes képességei garanciául szolgálnak arra, hogy a lap szerkesztése az eddigi iránynak nemcsak meg fog felelni, hanem a lap nivója még emelkedni is fog.

Haláleset. Folyó hó 12-én hunyt el Budapesten *Büchler (Dávid) Döme* volt nyomdatulajdonos, élete 57-ik évében. *Büchler* a hatvanas években alapított Egyesületi nyomdának volt társtulajdonosa; az utóbbi években azonban visszavonult a nyomdásztól és ügynökösökkel foglalkozott.

Nemzeti Iskola. Ily című pedagógiai lapnak a mutatványszámát kaptuk. Tartalmának méltatása hatáskörünkön kívül esvén, annak kiállításáról szólunk csupán röviden. A lapot a *Markovits* és *Garai* nyomdája állította ki, a kis nyomda arányaihoz mérten elég csinosan és a mi fő, hibátlanul. Tipografiai szempontból csupán azt kifogásoljuk, hogy a hasábléleknek nem szabad az élő kolumnafej léniajától el válniok, hanem hozzá kell tapadniok.

Az 1848—49-iki magyar szabadságharc története című illusztrált munkából, melynek szövegét *Gracza György* írta, most jelent meg az első füzet a *Lampel R.* (Wodianer F. és Fiai) könyvkereskedő czég kiadásában. A füzet külső kiállítása igen díszes, az illusztrációk pedig művészes kivitelűek. Nem kevesebb, mint 16 egykorú kép van benne, tehát majd mindegyik második lapra esik egy-egy illusztráció. A füzethez egy színnyomatú kép is van csatolva, a honvédtábor tüntetve fel. *Petőfi* nemzeti dalát nemcsak a költő kézírásában mutatja be a füzet, hanem abban az eredeti nyomtatás alakban is, a mint a »szabadsajtó első feckéje« a *Landerer* és *Heckenast* nyomdából márczius

15-én kikerült. Jó ötlet az 1848-iki naptár közlése is, a melyből az olvasó mindjárt a dátumokra nézve is nyerhet tájékozást. E naptárból tudjuk meg, hogy márczius 15-ike 1848-ban szerda napra esett. Gracza György mindjárt a márcziusi mozgalmas napok leírásával kezdi el művét; számos, eddig ismeretlen új adatot használva fel a nagy napok leírásánál. A munka, a mint az az első füzetből megítélhető, úgy könnyed, vonzó modorban tartott szövege nézve, mint dús illusztrációt tekintve, kétségtelenül elüt az eddig megjelent hasonló tárgyú munkáktól s bizonyára kapós lesz a közönség közt. A munka kéthetenkénti füzetekben jelenik meg s *egy-egy füzet ára 30 kr.* — Ajánljuk a kitűnő művet, mely a tipografiai művészetnek is méltó díszét képezi, a szabadságharcz lefolyását ismerni óhajtó és tanulni vágyó szaktársaink figyelmébe, annál is inkább, mert ilyen alaposan megírt, hazánk történetét tárgyzó műre mindig szüksége van a nyomdásznak.

A festék fényét olyképp fokozhatjuk, ha a közönséges minőségű színes festékekhez kevés fehérnyét adagolunk; ezt azonban csakis kis adagokban szabad tennünk, mert a fehérnye nagyon gyorsan szárít és hosszabb használat után megviseli a hengerek tapadó erejét. A festék fényét oly formán is élénkíthetjük, ha gummi arabikumot alkoholban vagy opálsavban (sósavas) felolvasztunk; ezen oldatot szintén csak kis mértékben szabad, nyomás közben a festékhez adni. Égetett umbra vagy terra sienna hozzáadásával szintén gyors szárítást érünk el, de ezen anyagoktól nagyon szenved a henger munkaereje; ugyanily ártalmas hatású a poroszkék használata. A hengerek gyakori mosása ilyen esetekben ellensúlyozza némileg ezen anyagok rossz befolyását.

Leégett papirgyár. A Stiepel testvérek reichenbergi papirgyárában tűz ütött ki, melynek a papirgyár és az azzal kapcsolatos nyomdai helyiségek egy része áldozatul esett. A tűzoltóság azonnal megjelent a helyszínén és derekasan munkához látott, de vízhiány miatt buzgóságának nem volt meg a kellő eredménye. Az égő gyárat óriási néptömeg fogta körül, a melyet katonai kordon tartott távol az égő gyártól. A tűzoltóságnak nem sikerült a lángokat eloltani. A tűz belekapaszkodott az óriási papirraktárakba és egész éjjel égett, később pedig átcsapott a litografiára is, melyet szintén teljesen megsemmisített. A nyomdahelyiségeket a tűz megkímélte, de ott is nagy kárt tettek a beözönlő vizsugarak. A tüzet csak másnap délután öt óraker sikerült a tűzoltóság és a katonaságnak annyira lokalizálni, hogy további veszedelemtől tartani nem kellett. Az óriási papirhálókból azonban még lángok csaptak ki és sűrű, fojtó füst emelkedett belőlük az udvaron, a hová azokat kidobálták. A Stiepel testvérek kiadásában megjelenő »Reichenberger Zeitung« a következő nap egyáltalán nem jelent meg, most pedig mindaddig, míg a nyomda teljesen restaurálva nem lesz, redukált kiadásban jelenik meg. A leégett gyárhelyiség egyike volt a legnagyobbaknak a monarchiában. A kár jelentékeny; a leégett telep azonban 300.000 forint czejéig biztosítva vol. Utólag vett értesítés szerint az accidens-, kö- és könyvnyomda sértetlen maradt és megkímélte a tűz a gépházakat is. A nyomda pár nap mulva ismét megkezdte eddigi működését.

Berlinben jelenleg 40 politikai lap és 720 folyóirat jelenik meg. Az ottani postahivatal naponta körülbelül 600.000 példányszámú hirlapot küld szét.

Japán a folyó év elején 776 hirlap, heti és havi folyóirattal bírt. Ezek közül 228 a napi irodalomnak szolgált, 176 tudományos tartalmú, 167 mezőgazdasági, ipar és kereskedelmi, 75 népnevelés-, 69 vallás-, 40 egészségügyi, 6 jogtudományi, 3 kizárólag politikai és 2 gazdasági dolgozattal foglalkozik. Ezekon kívül Japánban a jelen évben 7334 könyv látott napvilágot.

HIVATALOS RÉSZ.

II. havi ülés 1893. december 3-án.

1. Elnökök üzletileg el lévén foglalva, helyettük *Gelléri* titkár nyitja meg az ülést. Jelenti, hogy a november 28-ára egybehívott havi ülést az ugyanakkor tartott általános nyomdászgyűlés miatt kellett mára halasztani. Üdvözlö a megjelent tagtársakat, az ülést megnyitja és kéri a tagok szives figyelmét a napirendhez. Felkéri egyben *Róth Lipót* tagtársat, hogy *Clement János* dolgozatát (felolvasó szintén el lévén foglalva) »A körforgógépekről« felolvasni sziveskedjék.

A felolvasás általános figyelemmel találkozván, úgy a szerzőnek, mint felolvasónak elnöklő köszönetet fejezi ki a tanulságos dolgozatért.

2. A folyó ügyek tárgyalásánál titkár az utolsó havi ülés óta történetekről a következőkben tesz jelentést:

Az állandó helyiség ügye annyiban nyert megoldást, hogy *Schmidt* vendéglős ügy a havi ülések, mint a választmányi ülések tartására helyiségét átengedte a Körnek. — Az Évkönyv szerkesztőjeül megválasztott *Tanay József* ur egyéb nagymérvű elfoglaltsága miatt a szerkesztéstől visszalépven, helyette a választmány a Kör I. titkárát választotta meg az Évkönyv szerkesztőjeül. — A sárospataki nyomdászok önképző-körének a választmány úgy a rögebbi, mint az 1894. évfolyamú Évkönyvet, kérelmekre, ajándékképen megküldi, mivel szerény anyagi viszonyai nem engedik meg annak megszerzését. — A vigalmi bizottság január hóban farsangi mulatságot tervez a Kör tagjai részére. — Körünk módosított alapszabályait a belügyminisztériumtól, a jóváhagyási záradékkal ellátva, visszaérkeztek Körünkhöz és ki fognak nyomattatni és a tagok közt szétosztatni. — Beléptek a Körbe: *Lőrincz Kázmér, Tóth Árpád, Wagner Rezső* (Hornyánszky).

Úgy a titkári jelentés, mint a pénztáros által felolvasott október havi kimutatás tudomásul vetetett.

3. Elnöklő kérde, hogy óhajta-e valaki szakkérdést benyújtani?

Szakkérdés nem nyújtatván be, erről a választmány gondoskodik annak idején.

4. A netáni indítványoknál többen észrevételt tettek az Évkönyv miként való megszerzéséről és a pénztári kimutatásokban szereplő függő követelésekről. Mindkettőre pénztárnok adta meg a felvilágosítást, a mi tudomásul szolgált.

5. Több tárgy nem lévén, elnöklő megköszönve a tagtársak szives türelmét, az ülést berekeszti.

Kmf.

Pályázati hirdetés.

A Könyvnyomdászok Szakköre pályázatot hirdet egy, a Kör használatára szolgáló *tagsági jegy szedésére és nyomására.*

Módozatok.

1. A tagsági jegy tetszés szerinti (egyöntetű) stílusban, a titkárnál beszerzendő eddigi tagsági jegy szövegével, ugyanennek nagyságára, színes nyomással készítenendő. Netáni kérdésekre a titkár ad felvilágosítást.

2. A tiszta levonatú s teljes kivitelű pályamunkák, jelíggel levéllel ellátva, *három példányban, legkésőbb 1894. évi február hó 1-ig* a Kör titkárához küldendők.

3. A pályamunkákat a Kör szakbizottsága fogja megbírálni, a Körön kívül álló szakférfiak bevonásával; megkívántatik, hogy a bírálat által netán követelt módosítások a nyertes részéről figyelembe véssenek. A pályázatban résztvevők a bírálatban nem vehetnek részt.

4. A pályadíj *három darab 20 koronás arany az elsőnek, három darab 10 koronás arany a másodiknak.* E díjak azonban csak *abszolút becsű* műnek adatnak ki.

5. A pályadolgozatok levonatai a Kör tulajdonába menvén át, a pályanyertes mű sokszorosítás útján fog terjeszteni s kizárólag csak a Kör által használtatthatik. A pályadíjat nem nyert dolgozatok jelíggel levelei nyilvánosan fognak megsemmisíttetni.

Felhívjuk a pályázatra szaktársaink figyelmét és az arra hivatottakat kérjük, hogy a pályázatban részt venni sziveskedjenek.

Budapest, 1893. évi október hó 15-én.

A Könyvnyomdászok Szakköre válaszmányának megbízásából

Gelléri Mihály,
titkár.

November hóban a következő üzletek fizettek tagsági díjat: Államnyomda 3.30, Athenacum 10.50, Bróza —, Borúth E. —.60, Buschmann —.70, Budapesti Hírlap 5.10, Czettel és Deutsch 2.70, Egyetemi nyomda 3.90, Fischer és Mika —.60, Franklin 7.20, Hornyánszky 2.70, Hungária 1.50, Kosmos 2.70, Légrády 2.40, Markovics és Garai —, Neumayer 1.20, Országgy. Ért. —, Posner —, Pester Lloyd 1.80, Részvény 15.—, Toldi 1.20, Esztergomból 2.70. — Egyesek: Kirmann B. —.30, Gibicz I. —.60, Gelberger M. —.30, Benkő L. —.60, Keller S. Ármin —.30,

Műcsarnok-jegyek a képzőművészeti társulat képképzésére 22 kr-ért kaphatók *Pelldő Sándor* (Franklin), *Bauer Károly* (Athenacum), *Steiner Adolf* (anyaegylet), *Klein Adolf* (Légrády) uraknál és *Rucsisovszky Ferencz* szakköri pénztárosnál (részvénynyomda).

A **Kör t. tagjait** kérjük, hogy mindennemű kondícióváltozást, úgy az abba való belépést, mint kilépést, a Kör pénztárnokának haladéktalanul adják tudtára, mert csakis így kaphatják meg pontosan úgy a Kör kiadványait, valamint az esetleges meghívókat.

Ertesítés. *Divald K. és fiai* cég (hatvani-utca 1.) és *Kurzweil Frigyes* fényképész (Dorottya-utca 11. szám) Körünk tagjainak és családtagjainak fényképek készítésénél az alább feltüntetett rendes árszabályukból *33%-nyi engedményt adnak*, mit azzal hozunk tudomásra, hogy e kedvezmény igénybevételénél mindenkor a tagsági jegy mutatandó fel igazolásul. — A rendes árszabály a következő: 12 db. Mignon-kép 3 frt, 6 db. 2 frt (csakis felnőtteknek); 12 db. visit-kép 7 frt, 6 db. 4 frt, 3 db. 2 frt 50 kr.; 12 db. kabinet-kép 14 frt, 6 db. 9 frt, 3 db. 6 frt, 12 db. Makart-kép 20 frt, 6 db. 12 frt, 3 db. 9 frt; 12 db. boudoir-kép 25 frt, 6 db. 14 frt, 3 db. 10 frt.

A lap szétküldését illető reklamációk *Gelléri Mihály* urhoz, mint a lap adminisztrátorához (Pesti részvénynyomda, Hold-utca 7) intézendők.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

H. Gy. Szombathely. A péterfalvi papírgyár raktára Budapesten, Arany János-utca 10. szám alatt van, a hol a péterfalvi papírgyár mindennemű papírát kaphatók.

K. B., Helyben. Ön azt óhajtja, hogy a beküldött két czéggjegyről mondjunk bírálatot? Dehogy tesszük ezt. Hisz akkor mást se kellene tennünk, mint az ily, minden kritikán alól levő »nyomatvány«-okról írunk, mert nem Ön az egyedüli, a ki nekünk ilyeneket beküld. Hát abban igaza van Önnek, hogy azt az új nyomdát kár volt megnyitni azért, hogy ilyen nyomtatványokat gyártson, de hát a »kiállítás láz« hatása alatt nyílt meg az is és nyílik még több olyan is. A másik régi nyomdáról, a mely egyúttal »papírnagykereskedéssel, dombormű-intézetel és ruggyanta-bélyegzőgyárral« is bír, ne essék szó, mert elég jó dolog az abból a nyomdából, a mely sohasem adott a szépre, de a sokra. Különbömben mindkettőt átadtuk A. urnak, a ki nagy előszeretettel gyűjti azokat.

H. V., Sopron. A kért dolog még e hó folyamán megy. Türelmet kérünk.

E. F., M.-Vásárhely. Rendben van; a megrendelés hamarabb jött, mint a pénz, itt volt a tévedés.

R. J., Brassó. Megkapható, 1887-től egészen ez évig. (Az 1894-es is!) Az 1883. évfolyammal nem szolgálhatunk. Köszönet az üdvözlésért!

P. B., Szeged. Elküldtük, reméljük, megérkezett?

S. Á., Pozsony. Mint e számunkból láthatja, megkaptuk és meg is jelenik. Kéret lehetetlen volt küldenünk, mert már későn jött, közvetlen kapuzárás előtt. Csekély változtatás történt rajta.

Tenükulom, Kassa. Önöktől, sajnos, nem jött még megrendelés az Évkönyvre. De vigasztalódjanak, nem Önök vannak egyedül. Debreczen, Arad, Temesvár, Brassó, Nagy-Szeben sem rendelt még Évkönyvet. Kolozsvárról is csak egy nyomdából kaptunk megrendelést, Szegedről kettőből. Mi megtettük, hogy előzetési felhívást küldtünk mindenüvé (ez a mi kötelességünk volt), de hogy kolduljunk a pártolást, ez már nem kívánható tőlünk. A szaktársakon most a sor!

A »GRAFIKAI SZEMLE«

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

egész évre 2 frt = 4 korona,
félévre 1 frt = 2 korona.
Egyes szám ára 20 kr. =
40 fillér.

Az egyes számok nyomdánkenti
elárusításával a fővárosban
KUBIN J. Colporteur van megbízva.

HIRDETÉSEK ÁRA:

egész oldal 12 frt = 24 kor.,
féloldal 7 frt = 14 korona,
negyed oldal 4 frt = 8 kor.,
nyolczad oldal 2 frt 50 kr.
= 5 korona.

Tizenkétzeri közlésnél 30, hat-
szori közlésnél 15% engedtetik.

A lap papirosa *Dávid K. és Fiától.* — Szövegírás az Első Magyar Betűöntőde-Részvény-Társaságtól.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V. ker., Hold-utca 7. sz.

Kiadó-tulajdonos: a »Könyvnyomdászok Szakköre«.

Felelős szerkesztő: TANAY JÓZSEF. * Főmunkatárs: BAUER JÁNOS M.

KURCZ LIPÓT

ÉS

TÁRSA

CHEMIGRAFIAI MŰINTÉZETE

BUDAPEST,

IV., Egyetem- tér 6. szám.

Vidéki meg-
rendelések
legpontosabb
és legolcsóbb
eszközlése.

E

lvállalja minden-
nemű nyomtat-
vány illusztrálását az
egy-
es esetekben meg-
kivántató legczélsefűbb és legolcsóbb
módszer szerint

chemigraphia, phototypia, autotypia,
fénynyomat, fotolitografia, fametszet

stb. után.

WEINWURM ANTAL

fényképész,
első magyarországi chemi-
graphiai műintézete.

Budapest, Károly-u. 3.

Készít mindenféle horganyedzésű duczoit autotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia útján. Alaprajzok, térképek, hálózatok fotólitografa útján a legújanyosabbban s pontosan sokszorosítottatnak.

Külföldi berendezés házon kívül fényképfelvételeire.

Rust J. H. és Társa
BKTÜÖNTÖDÉJE ÉS MŰSZAKI GYÁRA
BÉCS, V. KERÜLET, GRIESGASSE 10.

Nyomdai teljes felszerelések, bárminő nyelvű betűk, körzetek, ékítmények, rézléniák és vignetták.
Mérsékelt árak. * Többszörösen kiliintelve. * Szolid kivitel.

RAKTÁR ÉS IRODA: BÉCS, I., KOLOWRATRING 9. sz.

Könyvnyomda-festék.		100 ko frt kr	Másolófestékek	1 kilo frt kr	Színes festék.	1 kilo frt kr	Selyemzöld, süvegben,	1 kilo frt kr
a) Gyorsajátóknak.			lila, kék, fekete vörös	6 8	Kő- és könyvnyomdákna.		4 árnyalat	3
CHH Hírlapfesték	52	Könyvnyomda-festék.			Kárminlak 1	48	Selyemzöld, poralakban,	2
CH	60	Kézi- és gyorsajátóknak.			» 2	36	4 árnyalat	12
CI	68	Gravírfesték II.		150	» 3	24	» valódi olivzöld	6
BIII Könyvfesték	76	Tollfesték II.		2	Geraniumlak 0	24	Ultramarinkék 1 süv.-ben	6
BII	84	Krétafesték III.		3	» 1	20	» 2 »	4
BI Accidensfesték	90	Tollfesték I.		2	» 2	16	» 3 porban	2
AIII Illusztráció-festék	120	Krétafesték II.		7	» 3	12	Kobaltkék, legfinomabb	40
AII	170	Átnyomó festék		10	Florentini lakk 1	4	Párisi kék	5
AI	250	Ércnyomó festék II.		120	» 2	3	Milori kék világos és sötét	5
		Ércnyomó festék I.		150	Rózsaszínű krapplak 1	16	» 3	4
AO Dísznyomáshoz	4	Kenczék.			» 2	10	Terra di Sienna	2
AOO	6	Könyv-, kő- és ércnyomáshoz.			Lila, kékes v. vörhenyes 1	24	Mahagonibarna	2
AOOO	8	Gyöngé		1	»	2	Kremsi fehér	2
b) Kézi sajtóknak.		Középerős		120	»	8	Hófehér	1
CCII Könyvfesték	— 80	Erős		140	Chromsárga, vegy. tisztá,		Finom szines festékek	
CCI	1	Aranyfüst-kencze		2	4 árnyalat, süvegben	3	kencsében törve, körül-	
BBIII Accidensfesték	120	Ércnyomáshoz		1	Chromsárga, vegy. tisztá,		belül 25%-al olcsóbbak.	
BBI	160	Aranyfüst-kencze		2	4 árnyalat, darabokban	2	Bécsi hengeranyag.	
BBI	240	Ércnyomáshoz		1	Cadmiumsárga, 2 árnyal.	24	3. sz. Igen szilárd	150
AIII Illusztrációknak	3	Ércnyomáshoz		1	Ockersárga, 4 árnyalat	2	2. » Szilárd	150
AIIII Finom	4	Ércnyomáshoz		1			3. » Crème	150
AAI Dísznyomáshoz	6	Ércnyomáshoz		1				
AAO Glacépapír-nyom.	8	Ércnyomáshoz		1				

Árak Bécsben fizetendők 3 óra vagy készpénzben 2% sonto. Hordók ingyen, dobozok eredeti árakon

GANZ és TÁRSAS

Vasöntő és Gépgyár Részvény-Társulat
BUDAPESTEN.

Különleges gyártmányai: TELEFON 1200.

Vas- és aczelöntvények,
Gáz- és petróleum-motorok,

álló vagy fekvő, egy vagy két hengerrel.
Gázmotoraink következő előnyökkel bírnak: olcsó ár, igen kevés gáz-fogyasztás, a tolatyú elhagyása, kis térfogat, csekély súly, nyugodt s egyenletes járás, javítás csak ritkán fordulhat elő s ez is igen egyszerűen és könnyen eszközölhető.

————— Turbinák —————

a helyi viszonyok szerint szerkesztve, pontos szabályozással.

————— Transmissiók —————

(közlőművek) és mindennemű építési és gépészeti munkák.

————— Elektromos világlátást berendezés és erőátvitel —————

nagyobb távolságra is, saját kibróbált rendszerük szerint.

————— Papír- és farost (cellulose) gyártására szolgáló gépek. —————

Késműves és gépkés-
köszörűs

ALAPÍTTATOTT
1859.

Bartusek János

BUDAPEST
VI., Eötvös-utca 42.

Elfogad mindennemű gépkéseket, lemez- és karton-
ollókat köszörülés végett, könyvkötők, kő- és könyv-
nyomdák részére a legjutányosabb árak mellett
helyben és a vidékre.

BŐLE JÓZSEF

NYOMDAI ASZTALOS

BUDAPEST, VII., ISTVÁN-TÉR 9. SZ.

Ajánlja magát különösen **könyvnyom-
dászoknak szedőszekrények** és egyéb
berendezések elkészítésére.

Regálisok és szekrények állandóan raktáron vannak
és azonnal szállíthatók.

*Nyomdai szekrény- és állvány-javításokat és
vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl.*

**A világ legnagyobb gőz
bélyegző-gépe,**

vagyis 1 négyoszlopú gőz bélyegző-
gép (viersäulige Damp-Prägepresse),
75 : 100 cm., mindkét oldalán az egy-
szerre való berakásra berendezve,
önműködő asztalszerkezettel és ön-
működő fel- és becsukódó rárával,
súlya 20.000 kg.; valamint 1 gőz
egyensúlyozó (Dampf-Balancier),
77 : 100 cm. nyomásfelülettel ugyan-
csak mindkét oldalán egyszerre való
berakásra berendezve és önműködő
asztalszerkezettel ellátva, gyáramban
megtekintésre és próba czéljából ki
vannak állítva.

Az érdeklődők ez úton tisztelettel
meghívotnak e gépek megtekintésére.

Krause Károly
gépgyára Lipcsében.

Belütnöde, galvanoplasztikai
és
Mechanikai műintézet.

LUDWIG & MAYER

Majna m. Frankfurthan.

Különlegességek:
IROTT, KÖRLEVÉL,
MEDIEVAL-BETŰK

Mintalapok és árjegyzékek küldetnek.

TELJES NYOMDAI BERENDEZÉSEK.

GÉPGYÁR Különlegességek az öntőde, rézleányártás tömítőde és galván-lemezek minden szükségesleti kellekeiből s a nyomdai szakmába vágó minden műszerekből

KÜSTERMANN & COMP.
BERLIN, N. 20.

UJ COMPLETT ÖNTŐ-GÉPEK.
Főülmulhatlan, utól nem ért munkaképességgel. Pontos magasság, csekély anyag-vesztőség.

MAGYAR

NYOMDÁSOK

1894. IX. évfolyama.

ÉVKÖNYVE

Szerkeszti:

Gelléri Mihály

Ára szép vászonkötésben helyben 60 kr., vidékre 67 krajczár.

Gyűjtőknek 10 példány után egy tisztelet-példány jár.

Az 1887—1893. hét évfolyam ára együtt rendelve 3 frt, egyenkint 50 kr.

Megrendelhető a lapok kiadóhivatalánál: Budapest, V., hold-utca 7. szám.

A vidékről minden egyes példányért 67 krajczár kuldendő.

Géplevelboríték * Gyászlapok

Névjegy-karton

Gyári főraktár Magyarország részére:

GOLDZIEHER GÉZA

BUDAPEST

V. kerület, Arany János-utca
20. szám alatt.

A MYRTLE MARK kapható minden papirkereskedésben.

Legjobb és legkitünőbb
minőségű

Papirárúk.

GESCHÜTZT.

Myrtle
Mark

DEPOSÉ.

Fénykép és
Fotoftechnikai *
Műterem

A műintézet gyorsajtókkal van berendezve

BUDAPEST
Hatvani-utca 1. szám a.
(Ferencziek bazára)

Divald Károly fiai

A műintézet foglalkozik:
ARCZKÉPEK, TÁJKÉPEK
stb. felvételezésével

Reprodukciókkal 1 méter nagyságig
FÉNYNYOMATOKKAL
CZINKOGRAFIAI CLICHÉKKEL
autotypia és fototypiában.

Árak jutányosak. Minták kívánatra ingyen.

BETÜ- ÉS TÖMÖNTŐDE.

Folytonos készletben tart szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat, nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat, a leggyorsabban készítve és legjobb minőségben kiállítva.

FISCHER ÉS MIKA

Nagy választékot tart a legkülönfélébb czélszerű és divatos

KÖNYV- ÉS CZÍMIRÁSOKBÓL.

Kívállal igen jutányos áron egész nyomdai berendezéseket.

Budapest, Király-utca 83. sz.

ÁLLAMILAG KEDVEZMÉNYEZETT

Telefon 270. *270.*

Első Magyar Könyv- és Könyomdai
Festék-Gyár

Kurzweil János és Társa

V., HOLD-UTCZA 25. BUDAPEST V., HOLD-UTCZA 25.

Ujság-, mű-, illusztráció-, díszmű- és mindenféle színes festékek,
kenczék, bronzok.

VEGYMŰSZAKI ÉS VEGYÉSZETI TERMÉNYEK KÉSZITÉSE.
»Patent« gelatin-hengeranyag stb.

A TEMESVÁRI KIÁLLÍTÁSON EZÜST ÉREMMEL DÍJAZVA.

TELJES GÉPBERENDEZÉSEKET

(légszesz- vagy petroleum-motorokkal, transmisiókkal stb.)

Kő- és könyvnyomdák, litografiai műintézetek, könyvkötészetek, papirdobozkészítő-gyárak, játzókártya-gyárak, papir- és kéregpapir-gyárak, színes papírt előállító gyárak, album-gyárak, dombornyomó-intézetek stb. stb. részére utólérhetlen szép kiállításban és a legjobb szerkezetekkel szállít

Krause Károly gépgyára, Lipcsében.

Főképviselek Ausztria-Magyarországon: Paul Beckett Wien, IV., Starhemberg-Gasse 24. és Galitzenstein H. Budapest, V., Erzsébet tér 5. sz., a kiéknél minta-raktárak is vannak.

ELSŐ MAGYAR
FÉNYKÉPKARTON-
GYÁR

BECHER FRIGYES
ÉS TÁRSA

BUDAPEST,
VI., Csengery-utca
55. SZ.

Tánlják a t. könyv- és könyvnyomda-tulajdonos uraknak saját gyártmányaikat, u. m.:

természetes
és glacé-kartonpapír

ívekben, minden nagyságban és minőségben. — Továbbá műsaakilag vágott cím-, látogató- s eljegyzési kártyákat stb. stb.

Különlegesség:

fénykép-karton tökéletes kiállításban és minden nagyságban.

Minták és árjegyzékek kívánatra bementve küldetnek.

TELEFON 1308.

GRAFIKAI SZEMLE

1893. ÉVFOLYAMÁHOZ

DÍSZES BEKÖTÉSI TÁBLÁK

(kék és piros színben.)

Megrendelhetők a kiadóhivatalnál. Ára vidékre 67 kr., helyben 60 kr.

BEIT & PHILIPPI
Fabrik von schwarzen und bunten
BUCH- & STEINDRUCK-FARBEN
FIRNISSEN.
"HAMMONIA" WALZENMASSE.
HAMBURG & STASSFURT.

FESTÉK-GYÁRA

HAMBURG
StASSFURTBAN

Készít fekete és színes

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI FESTÉKEKET
HAMMONIA HENGERANYAGOT
KENCZÉKET.

Vezérképviselet és gazdagon felszerelt raktár

MÜLLER TESTVÉREK

Főraktár és iroda: BUDAPEST Bálvány-utca 11.

ELSŐ MAGYAR

BETÜÖNTÖDE
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

BUDAPEST

VI. KER., DESSEWFFY-UTCZA 32. SZÁM

SAJÁT HÁZÁBAN.

EGÉSZ NYOMDAI BERENDEZÉSEK

jutányosan és gyorsan foganatosítatnak.

* * *

Folyton dúsz raktárt tart magyar, német, horvát, szerb, román és
bolgár ékezetű

KÖNYV- ÉS GZÍMIRÁSOKBAN

továbbá

KÖRZETEK ÉS KIZÁRÁSOK

A LEGKÜLÖNFÉLEBB ÉKITMÉNYEK

ÉS EGYÉB

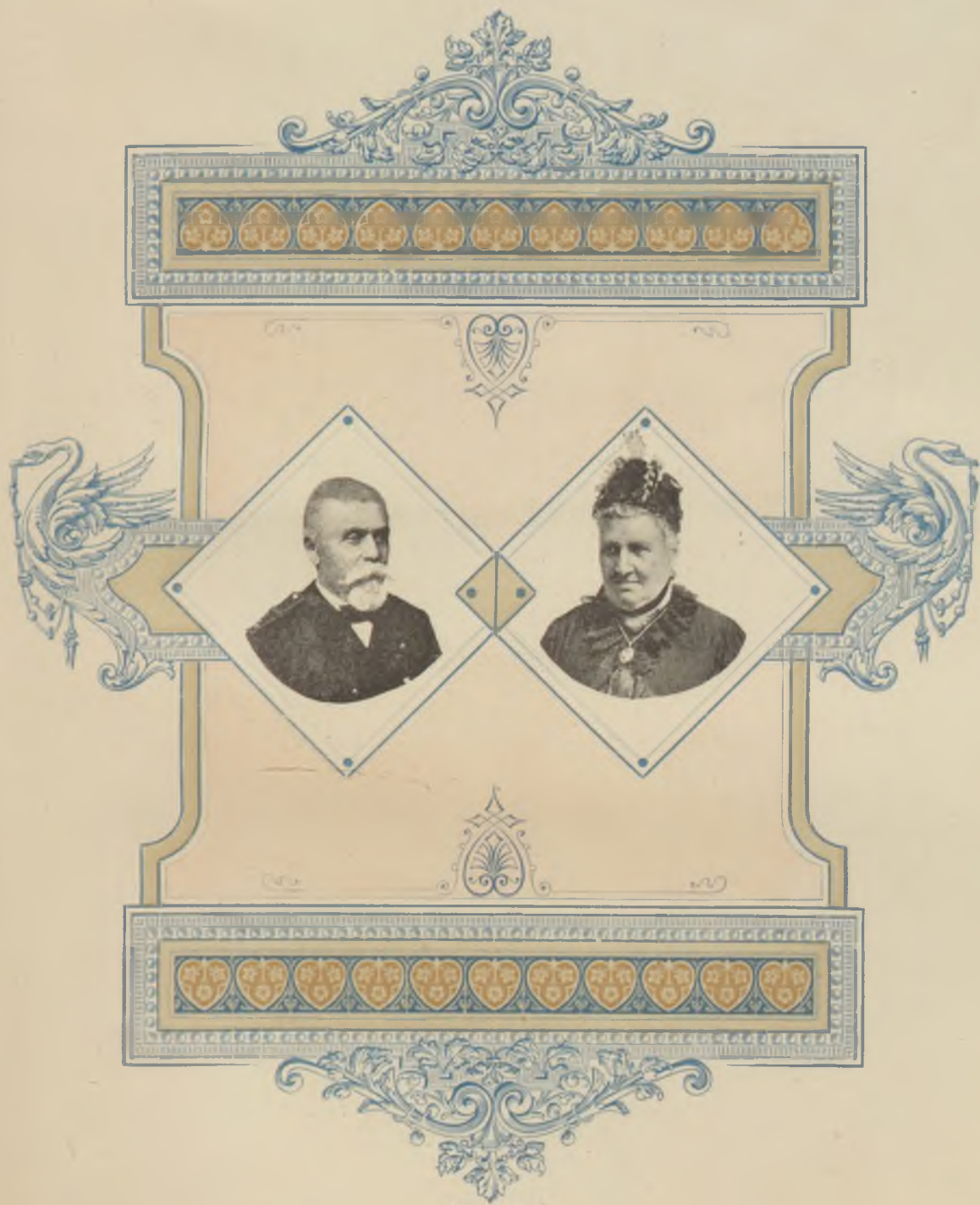
NYOMDAI FELSZERELVÉNYEK BEN.

GALVANOPLASTIKA. ❖ ❖ ❖

❖ ❖ ❖ ❖ ❖ **TÖMÖNTÖDE.**

E lap szövege az öntöde betűivel nyomtatott.

Nyitra. Huszár István. Iritzer Zsigmond. Özv. Neugebauer Anna. Reichels Lipót.	Putnok. Gaertner Ignác.	Szalocza. Skarnitzl József Örökösei.	Szerencs. Simon József.	Ujpest. Kaczander és Fuchs. Steiner Károly.
Oravicza. Kehrer C. Wunder Károly.	Resicza. Eisler József. »Hungária« könyvnyomda.	Szarvas. Sámuel Adolf. Szikes Antal. Sápszky János.	Szigetvár. »Corvina«-nyomda (tulajd. Fried Dávid).	Ujvidék. Fuchs Ágoston. Hirschenhauser Benő. Miletics Szvetozár. Pajevics Arzén. Popovics Testvérek. Szerb kolostorok könyvnyomdája.
Oroszáza. Veres Lajos. Altstädter M. J.	Rimaszombat. Györfy P. G. Rábely Miklós.	Szász-Régen. Burghardt Rezső. Sebesch Károly.	Szolnok. Bakos Istvánné. Fuchs Lipót. Hay Fülöp. »Szolnoki Hiradó« ny. Vezéry Ödön. Wachs és Pauncz.	Ungvár. Gellisz Miksa. Jager Bertalan. Lévai Mór. Székely és Illés.
Ó-Becse. Löwy Lajos.	Rózsahegy. Salva Károly.	Szász-Sebes. Stegmann János. Winkler Gusztáv.	Szombathely. Bertalanffy József. Fekete István. Gábrriel Ágoston. Seiler H. Özvegye.	Ujverbász. Berkovics Márk főlkönyomdája.
Ó-Kanizsa. Schwarz A.	Salgó-Tarján. Friedler Ármin.	Szászváros. Fuhrmann R. »Minerva« nyomda r.-társ.	Tab. Pfeifer Ignác.	Vác. Mayer Sándor. »Hunnia« nyomda (tulajd. Kohn Viktor).
Ó-Orsova. Handl József. Orsovai könyvny. r.-t.	Sárvár. Jacoby Bálint.	Szatmár-Németi. Molnár János. Nagy Lajosné. »Pázmány« könyvnyomda. Litteczky Endre »Szabadsajtó« nyomdája.	Tapolcza. Löwy B.	Vág-Ujhely. Brück Samu. Horovitz Adolf.
Ó-Széplak. Nyitavölgyi Gazd. Egylet nyomdája.	S.-A.-Ujhely. »Zemplén« nyomdája (tul. Ehler Gyula). Löwy Adolf. Landesmann M. és Társa.	Szeged. Bába Sándor. Endrényi Imre. Endrényi Lajos. Engel Adolf. Fürtös Testvérek. Várnai Lipót.	Tata. Engländer Jakab.	Veszecz. Wetti és Veronits. Kirchner J. E. Özvegye. Kassanovits M. Kehrer Lajos.
Paks. Rosenbaum Miksa E.	Sárospatak. Ev. ref. főisk. nyomdája: Steinfeld Jenő.	Szeghalom. Ifj. Kiss Ferencz.	Temesvár. Csanád egyházmegyei nyomda. Délmagyarországi szövetkezeti nyomda. Freund Gyula. »Posauna« nyomdája. Rác M. Stern Gusztáv. Steger Ernő. Uhrmann Henrik. Veres Samu. »Unio«-könyvnyomda (tul. Ifj. Steiner Károly).	Veszprém. Krausz A. Fia. »Petőfi« nyomda.
Pancsova. Jovanovics Testvérek. Kosancics M. Miklós. Wittigschlager Károly.	Szegesvár. Jördens Testvérek. Horeth Frigyes.	Szegzárd. Báter János. Ujfalussy Lajos.	Tisza-Füred. Löw Sámuel.	Zala-Egerszeg. Özv. Tahy Rozália. Breisach Samu.
Pápa. Goldberg Gyula. Nobel Ármin. Reform. főisk. nyomda	Selmeczbánya. Jörges A. Özvegye.	Székelyhid. Kohn Sámuel.	Toina. Selly József.	Zenta. Klenóczky József. Schwartz Sándor. »Zentai Hírlap« nyomdája.
Pécs. Engel Lajos. Lyceumi nyomda. Taizs József. Taizs M. özvegye.	Sepsi-Szt-György. »Jókai« részv.-nyomda.	Székely-Udvarhely. Becsek Dániel.	Toina-Tamási. Jeruzsálem Ede.	Zilah. Seres Samu.
Pécska. Ruber István.	Siklós. Löwy Miksa. Harangzó és Pandurovits.	Székesszege. Márián György. Singer E. Számmer Imre. Számmer Kálmán. »Székesszege és Vidéke« ny. Kaufmann Fáni.	Torda. Pollak Mórcaz.	Zólyom. Nádasy G.
Perjámos. Pirkmayer Alajos.	Sopron. Breiner E. és Fia. Litfass Károly. Romwalter K. és Fia. Rónai Frigyes.	Székesszege. Márián György. Singer E. Számmer Imre. Számmer Kálmán. »Székesszege és Vidéke« ny. Kaufmann Fáni.	Török-Szt-Miklós. Rubinstein Sándor.	Zombor. Bittermann Nándor. Oblát Károly Rubinstein N.
Pöstyén. Gipsz H.	Stájerlak. Rose V.	Szemcz. Fischer Nánthán.	Trencsén. Gansel Lipót. Skarnitzl Fr.	Zsombolya. Wunder Rezső.
Pozsony. Alkalay Adolf. Angermayer Károly. Bick Ábrahám. Brég János. Freistadt Mór. Grünfeld Lipót. Stampfel, Éder és Társa. Schönberger Bernát. »Westungarischer Grenzboten« nyomdája. Wigand K. F.	Sümeg. Horvát Gábor. Nobel Ignác.	Szentes. Sima Ferencz. »Szentes és Vidéke« nyomdája.	Turóc-Szt-Márton. Magyar nyomda. Részvénynyomda.	Zsolna. Áldori Manó.
	Szabadka. Bittermann József. Schlesinger Sándor. Székely Simon. Krausz és Fischer. Petrovits Dusan dr.	Szenicz. Bezso János és Társa.		
	Szamos-Ujvár. Gör. kath. egyházmegyei nyomda. »Aurora« nyomda.	Szerecs. Stern Dávid.		

HORVÁT- ÉS SZLAVONORSZÁGBAN.

Belovár. Fleischmann F. Kolešar N.	Illok. Wortmann A.	Petrinja. Benkő Károly.	Varasd. Platzer József. Stiefler J. B.	Granitz Ignác. Hühn Gyula. Kralj Iván. Jovanovic Pajo. Kugli és Deutsch. Rulić Ferencz. Scholz Antal »Národne Novine« ny.
Broód (Sz. m.). Schulmann H.	Kapronca. Kostinber K.	Pozsega. Klein Lipót.	Vinkovce. Laubner Károly.	Zengg. Luster Hubert.
Diakovár. Egyházmegyei nyomda.	Karlóca. Pavlović K.	Ruma. Wagner J.	Virovitica. Habianec F.	Zimony. Grabovački M. Sopron A. Baics S.
Eszék. Laubner Károly. Pfeiffer Károly. Schaffer Alajos.	Károlyváros. Hauptfeld Károly.	Sziszek. Fanto Adolf. Jünker F.	Virje. Ljublić N.	Zsid. Mankovic P.
Gospic. Zupan M.	Kőrös. Neuberg Gusztáv.	Susak. Grosse küstenländische Buchdruckerei.	Vukovár. Jancsik E.	
	Mitrovicza. Mitroviczai horvát könyvnyomda-részv.-társaság.	Uj-Gradiska. Bauer Mór.	Zágráb. Albrecht K. Brusina Antal. Részvénynyomda.	
	Trumic Konstantin.			

A könyvnyomdász- és betűöntő-segédék egyletei.

Magyarország.

Magyarországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Egyesy Géza; számvivő Steiner Adolf. Egyleti helyiség: Budapest, VIII., Stáhl-utca 1. Az egylet a központon kívül a következő kerületekre oszlik: **Arad:** Elnök: Varga József; pénztárnok: Lövey Nándor. **Brassó:** Elnök: Feninger Károly; pénztárnok: Merkl János. **Debrecen:** Elnök: Kenderessy Lajos; pénztárnok: Török Ferencz. **Kassa:** Elnök: Rósa Viktor; pénztárnok: Nagy Sándor. **Kolozsvár:** Elnök: Gámán Dezső; pénztárnok: Thummerer János. **Nagy-Várad:** Elnök: Lang József; pénztárnok: Boncz Tivadar. **Pécs:** Elnök: Taizs József; pénztárnok: Safesák Rezső. **Pozsony:** Elnök: Kalteis J.; pénztárnok: Dirmeier Nándor. **Szeged:** Elnök: Zeisler M.; pénztárnok: Schwarcz Ferencz. **Temesvár:** Elnök: Freta János; pénztárnok: Mangold Sándor.

A nagyszombati könyvnyomdászok egylete. Elnök: Binder Lajos (Mészáros-utca 47).

Szaktárs-körök a fővárosban.

Könyvnyomdászok Szakköre.

Elnök: Tanay József (Pesti könyvnyomdász-egylet-társaság).

Budapesti könyvnyomdászok és betűöntők jótékonyági köre.

Elnök: Concha Károly (Hornyánszky V. könyvnyomdása, V., Arany János-utca 1).

Budapesti gépmesterek és nyomók köre.

Elnök: Stern Ferencz (Kertész-nyomda, Mária-Valéria-utca 11.)

Budapesti hírlapszedők köre.

Elnök: Sitte József (Pester Lloyd nyomdája).

Budapesti betűöntők köre.

Elnök: Feldmann I. Pál (Fischer és Mika betűöntődjé).

Budapesti könyvnyomdászok és betűöntők hitel-szövetkezete.

Elnök: Schwind Béla (Pesti Lloyd-Társulat könyvnyomdája).

»Ébredés«-dalkör.

Elnök: Tanay József (Pesti könyvnyomdász-egylet-társ.)

»Typographia«-dalkör.

Elnök: Galateo Béla (Államnyomda).

Szaktárs-körök a vidéken.

»Typographia«-dalegylet Temesvár.

Elnök: Freund Gyula, nyomdatulajdonos.

Horvát- és Szlavonország.

A horvát-szlavóniai könyvnyomdászok egylete. (Hrvatsko tipografsko društvo za Hrvatsku i Slavoniju). Elnök: Timet István (Részvénynyomda), Zágrábban.

Ausztria.

Alsó-Ausztria. Az alsó-asztriai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Mies Károly. Egyleti helyiség: Bécs, VII., Zieglergasse 25.

Bukovina. A bukovinai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Witiuk János, Czernowitz, az Eckhardt-féle nyomdában.

Csehország. A csehországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. »Typografická Beseda«. Elnök: Krunert Károly, Prága, Inselgasse 24.

Felső-Ausztria. A felső-asztriai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Herzog János (az »Arany szarvas« vendéglőben, Hirschgasse) Linzben.

Gálcorság. Galicziai könyvnyomdász-egyesület. (Towarzystwa drukarzy), »Sila« (Erő), Krakóban. — Könyvnyomdász- és kőrajzoló-egylet (Towarzystwo drukarzy i litografów) »Ognisko« Krakóban. Előbbi egyletnek elnöke: Szyjewszi András, utóbbi Machalski Tódor, mindketten az I. egyesületi nyomdában. Egyleti helyiség: Ringplatz 12, III.

Karintia. A karintiai könyvnyomdászok, kőrajzolók és nyomók egylete. Az egylet elnöke: Pressen Ferencz (Bertschinger-féle nyomda), Klagenfurtban.

Krajna. A krajnai könyvnyomdászok, kőrajzolók és nyomók egylete. (Društvo tiskarjev, kamnopiccev in kamnotiskarjev na Kranjskem.) Elnök: ifj. Hriber Ferencz, (katholikus könyvnyomda), Laibachban.

Morvaország. A morvaországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Klima Károly, Thalgame 5, Brünnben.

Salzburg. A salzburgi könyvnyomdászok betegsegélyző-egylete. Elnök: Reyer Ferencz (Oellacher-féle könyvnyomda), Salzburgban. — A salzburgi könyvnyomdászok önképző-egylete. Elnök: Pelikán János. (Pustet-féle könyvnyomda), Salzburgban.

Stájerország. A stájerországi könyvnyomdászok és betűöntők segélyző-egylete. Elnök: Dröszler Flórián. (Withalm-féle könyvnyomda), Grácban.

Szilézia. A sziléziai könyv- és kőnyomdászok és rajzolók egylete. Székhely: Troppau. Elnök: Hoffmann János, Teschnerstrasse 5.

Tirol és Vorarlberg. A tirol és vorarlbergi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Zemmer József (Rauch-féle könyvnyomda), Innsbruckban.

Európa többi országai.

Belgium. Fédération typographique. (Belgischen Bockdrokkersbond.). Elnök: Laslovski Kajetán.

Bulgária. A bulgáriai könyvnyomdászok egylete. (Blgarsko Typografsko društvo.) Elnök: Čolakow Tódor, »Drzaven Westnik« kiadóhivatala, Szófiában.

Dánia. Typografiske Forening i København. Elnök: Peterson V., Bordings Bogtrykkeri, Nybrogade 12, Koponhága. — Dansk typografisk Forening. Elnök: Rasmussen H. F. (a »Kolding Folkeblad« nyomdája), Kolding (Jütland).

Francoziaország. Fédération française des travailleurs du livre. A központi bizottság titkára Keufer A., székhelye: Páris, 15, Rue de Savoie. Állandó elnök nincs.

Luxemburg. Luxemburgi nyomdász-egylet. (Association typographique de la Ville de Luxembourg.) Elnök: Bous Gusztáv, St.-Paulus-nyomda.

Németország. A német könyvnyomdászok segélyegylete. Elnök: Döblin Emil, Solmsstrasse 31., III, Berlin SW. — Elzász-Lotharingia könyvnyomdászainak és betűöntőinek segélyegylete. Elnök: Hans Fr., Blygonsstrasse 24, II., Strassburg-Neudorf.

Norvégia. Norsk Centralforening for Bogtrykkere. Elnök: Schulze F. P., »Dagbladets« nyomdája Kristianiában.

Olassország. Associazione fra gli operai tipografi italiani per l'introduzione e l'osservanza della tariffa. Elnök: Sgr. Angelo Carugati, tipografia Operaira, Corso Vittorio Emanuele 12—16; egyleti helyiség via Rovello 1, Milánóban.

Oroszország. Nyomdásztársaság Rigában. A levelek Wagner Józsefhez, Häcker-féle nyomda, ezimzendők.

Románia. »Gutenberg«, a nyomdák munkások általános, kölcsönös segélyző-egylete. (Societate generala de ajutor reciprocu a lucratorilor tipografici din România.) Elnök: Nicolae Jonescu, Socecu-könyvnyomda, Strada Berzii 136, Bukarest.

Svájc. Svájci nyomdász-szövetkezet. Központi elnök: Unteregger H., Brunnenbergerstrasse 8., St.-Gallenben. — Société fédérative des typographes de la Suisse romande. Központi elnök: Ott Károly, a »National« nyomdájában Chaux-de-Fonds-ban.

Svédország. Svenska Typograförbundet. (Svéd nyomdász-egyesület). Elnök: G. Edin, »Aftonbladet« Stockholmban.

Szerbia. Szerb nyomdászok egylete. (Družina tipografskih radnika u Srbiji.) Elnök: Konstantinović György, Belgrádban.

A többi egyletek vagy egyáltalán nem, vagy csak részben állnak velünk kölcsönösségben.